

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 5185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## Voorlopige hechtenis en invrijheidstelling in militaire zaken

### I. Inleiding.

1. Bijna ieder jaar, bij de bespreking van de begroting van het Ministerie van Justitie, maken verscheidene leden van de Wetgevende Kamers zich bezorgd over het probleem van de voorlopige hechtenis. Regelmatig verschijnen er bijdragen in de verschillende rechtskundige tijdschriften van de hand van magistraten en advocaten aangaande ditzelfde onderwerp. Periodiek vindt dit onderwerp ook weerklank in de pers.

Al deze bijdragen en artikelen hebben dezelfde grondgedachte : de bezorgdheid om de individuele vrijheid van ieder burger, zoveel als enigszins mogelijk, te beschermen. Men wijst er steeds op dat de trage gang van het gerechtelijk onderzoek voor de beklagde soms ernstige materiële en zedelijke gevolgen kan hebben; men wijst op bestaande misbruiken; men duidt oplossingen aan (1).

Zelden heeft een jurist zich speciaal beziggehouden met het probleem van de voorlopige hechtenis van militairen, hetgeen des te spijtiger kan genoemd worden gezien het groeiend belang van de militaire rechtsmachten, te wijten, grotendeels, aan de naorlogse ontplooiing van het Leger (2). Dit gebrek aan belangstelling voor militair strafrecht in vreedstijd, is trouwens de voornaamste hinderpaal voor de herziening van de militaire strafwetgeving, die dringend zou dienen doorgevoerd te worden, vooral dan op het gebied van de strafrechtspleging (3).

Aanleiding en vertrekpunt tot deze bijdrage is de dienstbrief van de Heer Minister van Justitie van 9 maart 1955, waarin andermaal de aandacht getrokken wordt op het vraagstuk van de voorlopige hechtenis, dienstbrief die zijn oorsprong schijnt te vinden in de tussenkomsten van verscheidene leden van de Kamer der Volksvertegenwoordigers tijdens de bespreking van de begroting van het Ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1955 (4).

Het voornaamste doel van deze bijdrage is een «vade-mecum» ter beschikking te stellen van de raadslieden van militaire verdachten, waardoor het mogelijk zou worden laatstgenoemden op meer efficiënte wijze bij te staan in de loop van de onderzoeksprocedure vóór de militaire rechtsmachten : de militaire strafrechtspleging schijnt inderdaad weinig gekend.

### II. Wetgeving.

2. Door welke wet wordt de voorlopige hechtenis en de invrijheidstelling in de militaire strafrechtspleging geregeld ?

Deze materie wordt hoofdzakelijk geregeld door de wet van 20 juli 1814, «Regtspleging bij de Landmagt» (5).

De historische redenen, die er toe geleid hebben dat deze wetgeving uit de Nederlandse periode nog steeds van kracht is, werden uitvoerig toegelicht in een merkwaardige studie van Professor J. Gilissen, Eerste-Substituut-Auditeur-Generaal (6).

3. Quid artikel 7 van de Grondwet ?

Artikel 7 van de Grondwet, dat de individuele vrijheid waarborgt, bepaalt in het derde alinea : «Tenzij hij op heeterdaad wordt betrapt, kan niemand worden aangehouden dan uit kracht van een met redenen omkleed bevel van den rechter, dat moet betekend worden bij de aanhouding of uiterlijk binnen de vier en twintig uur».

Thonissen, in zijn werk over het Belgisch grondwettelijk recht, zegt dat «la loi du 20 avril 1874, qui se trouve directement en rapport avec l'article 7 de la Constitution, a minutieusement réglé la matière si grave et si difficile de la détention préventive» (7).

De vraag kon gesteld worden of het artikel 7 van de Grondwet in militaire zaken, zoals in alle andere zaken, niet diende toegepast te worden, waaruit dan zou volgen dat de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis ook in militaire zaken van toepassing zou zijn. Men heeft beweerd van niet, en dit hoofdzakelijk aan de hand van verschillende artikelen van de Grondwet zelf. Eerst en vooral het artikel 105, alinea 1 : «De inrichting van de militaire rechtbanken, hun bevoegdheden, de rechten en verplichtingen van de leden dezer rechtbanken, alsmede de duur van hun bediening worden door bijzondere wetten geregeld». Deze bijzondere wetten, zolang niets anders in de plaats ervan gesteld wordt, zijn de militaire wetboeken; men kon met des te groter zekerheid beweren dat deze militaire wetboeken (o.a. de wet van 20 juli 1814) nog van kracht waren, daar artikel 139 aan de Wetgever de opdracht gaf te zorgen voor de herziening

van het militair strafwetboek en van de wetboeken, hetgeen inhoudt dat deze wetboeken van kracht blijven totdat deze herziening zal geschied zijn, behalve wat betreft de bepalingen die strijdig zouden zijn met de Grondwet in toepassing van artikel 138 (8).

Deze stelling wordt bijgetreden door Thonissen: « Mais les explications fournies par le rapporteur de la section centrale, de même que le sens naturel des termes du texte, prouvent que l'article 7 ne concerne que les arrestations qui ont lieu en cas de poursuites judiciaires, en d'autres termes, celles qui aujourd'hui s'opèrent au moyen d'un mandat d'amener ou d'un mandat d'arrêt » (9).

Artikel 7 zou dus alleen betrekking hebben op het aanhoudingsbevel, afgeleverd door de Onderzoeksrchter. Thonissen erkent trouwens uitdrukkelijk dat art. 7 G.W. niet van toepassing is bv. op aanhoudingen, die geschieden bij politiemaatregel.

Dezelfde stelling werd vooropgezet in het Verslag van de Extraparlementaire Commissie (Commissie Tempels genoemd) gelast met het opstellen van een voorontwerp van Wetboek van militaire strafrechtspleging: « Jusqu'à présent, sous l'empire du Code de 1814, la disposition constitutionnelle n'a pas été considérée comme applicable en matière militaire » (10).

Indien deze interpretatie nog geen voldoening zou kunnen schenken, wijst men op artikel 118 van de Grondwet, dat uitdrukkelijk bepaalt dat de rechten en verplichtingen der militairen door bijzondere wetten geregeld worden (11).

Juister zou zijn voorop te stellen dat, indien er in het Wetboek van 20 juli 1814 bepalingen voorkomen die onverenigbaar zijn met de essentiële beginselen van onze grondwet, daaruit volgt dat alleen deze bepalingen geen sanctie kunnen vinden vóór de rechtbanken; maar het Wetboek zelf, met uitsluiting van deze onverenigbare bepalingen, is van toepassing gebleven.

Juister ook zou zijn te beweren dat art. 7 G.W. niet toepasselijk is op de vrijheidsberoving op disciplinair gebied.

#### 4. Wet van 20 april 1874.

De militaire parketten, de Krijgsraden en het Militair Gerechtshof hebben zich steeds ingespannen om zoveel mogelijk argumenten te vinden, die pleiten voor het niet toepasselijk zijn van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis in militaire zaken.

Gemakshalve delen wij deze argumenten in drie categorieën in:

##### a) Voorbereidende werkzaamheden (12).

Bij de bespreking van de wet van 20 april 1874 in de Kamers werd er, op geen enkel ogenblik en door niemand gesproken over de toepasselijkheid ervan op de militaire zaken.

De aangehaalde referenties verwijzen enkel naar tussenkomsten, die betrekking hadden op het artikel 22 van de wet: « Er wordt niet afgeweken van de wetten betreffende de bestraffing van het bedrog in toezaken ». Ter gelegenheid daarvan verklaarde de toenmalige Minister van Justitie, de Heer De Lantsheere: « La loi n'a été ni étudiée ni rédigée en vue de son application aux matières spéciales, ..... ». Met een beetje goede wil kan men misschien dan nog voorstellen dat deze uitspraak ook betrekking heeft op de militaire strafrechtspleging.

##### b) Rechtsleer (13).

De indrukwekkende lijst van auteurs zou kunnen doen veronderstellen dat het hier behandelde probleem wel degelijk werd uitgediept: het tegenovergestelde is waar. De overgrote meerderheid van de auteurs

hebben zelfs niet eens gedacht aan de militaire rechtsmachten; men verwijst eenvoudig naar artikel 22 van de wet, de voorbereidende werkzaamheden en de rechtspreuk « Generalia specialibus non derogant ». Wanneer men er soms toch over spreekt, stelt men « ex cathedra » vast dat de wet van 20 april 1874 niet van toepassing is in militaire zaken — zonder het nuttig te oordelen één enkel argument voor te leggen — zoals G. Timmermans; wanneer men dan daarenboven nog wil aanduiden welke wetgeving in militaire zaken van toepassing is, dan loopt het totaal verkeerd af (cfr.: Braas).

##### c) Rechtspraak (14).

De rechtspraak staat vast wat betreft de regel dat de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis in beginsel vreemd is aan de voorlopige hechtenis in militaire zaken; zij sluit zich in de meeste gevallen aan bij de argumenten van de rechtsleer, alhoewel men ook rechtspraak ontmoet, die eenvoudig, zonder enige rechtvaardiging of commentaar, dit principe vaststelt.

De aangehaalde arresten van het Hof van Cassatie dienen bij analogie toegepast te worden, gezien zij meestal betrekking hebben op moeilijkheden bij de toepassing van de wet van 15 juni 1899.

N.B.: 1) — Indien men de rechtspreuk « Quod abundat non vitiat » wil aanvaarden, kunnen wij wijzen op verscheidene ministeriële omzendbrieven, uitgaande van de Minister van Justitie en/of van Landsverdediging en handelende over de militaire strafrechtspleging, die de hiervoren uiteengezette stelling bevestigen, uitdrukkelijk of stilzwijgend (alhoewel wij aannemen dat deze omzendbrieven een speciale bestemming hebben en stricto sensu generlei waarde moeten hebben voor de rechter) — (15).

2) Men kan zich afvragen waarom men zo een eindeloze reeks, min of meer overtuigende, argumenten gaan opsporen is om aan te tonen dat de wet van 20 april 1874 niet van toepassing is in militaire zaken. De reden van de niet-toepasselijkheid ligt inderdaad voor de hand: de wet van 20 april 1874 heeft een reeks onderzoeksorganen voorzien, die onbekend zijn in de militaire strafrechtspleging, zodat deze wet *practisch* onmogelijk kan toegepast worden.

### III. Wet van 20 juli 1814.

#### 5. Probleemstelling.

De vraagstukken, die ons in deze beperkte studie zullen bezig houden, zijn de volgende: 1. wie is bevoegd om tot een aanhouding over te gaan?; 2. handhaving van de aanhouding en opheffing van het bevel tot aanhouding; 3. toestand van de aangehouden verdachte tijdens de voorlopige hechtenis; 4. voorlopige invrijheidstelling.

*Voorafgaandelijke opmerking*: Alhoewel de wet van 20 april 1874 in beginsel totaal vreemd is aan de voorlopige hechtenis in militaire zaken, dienen de militaire magistraten zich nochtans te laten leiden door de ideeën die aanleiding gegeven hebben tot het ontstaan van de wet van 20 april 1874, in zoverre zij verenigbaar zijn met de militaire strafwetgeving en, vooral, met de handhaving van de tucht in het Leger (16).

#### 6. Aanhouding door de militaire overheid.

Ieder officier of onderofficier heeft het recht arrest op te leggen (« arrest » dient gelijkgesteld met het begrip « voorlopige hechtenis » in het kader van deze studie) aan alwie lager in rang is, dit in toepassing

van art. 4, wetboek van 20 juli 1814 en art. 38 van het Tuchtreglement van 1815 (17).

In sommige gevallen wordt dit recht een werkelijke verplichting voor elke meerdere: inderdaad is hij verplicht van dit recht gebruik te maken zodra hij weet of naar alle waarschijnlijkheid vermoedt dat een ondergeschikte zich schuldig gemaakt heeft aan een erge fout (tucht) of aan een misdrijf (strafrecht) (18).

Daar dit «onder arrest zijn» steeds voorlopig is, dient de meerdere in dit geval onmiddellijk verslag uit te brengen bij de officier-bevelhebber van het korps waartoe de aangehouden militair behoort (19).

Indien het feit dat aanleiding gegeven heeft tot het onder arrest stellen van strafrechterlijke aard is, dient de aangehouden militair binnen de vier en twintig uur te verschijnen vóór de gerechtelijke commissie (20).

Indien het feit van disciplinaire aard is, dient men zich te richten naar de bepalingen desaan gaande voorzien in het Tuchtreglement van 1815. Het ware wenselijk dat er, ook in dit laatste geval, een beslissing zou genomen worden door de hiërarchische overheid binnen de vier en twintig uur.

#### 7. Aanhouding door de gerechtelijke commissie.

*Voorafgaandelijke opmerking:* Welk is de rol van de gerechtelijke commissie? De gerechtelijke commissie bij de zetel van de Krijgsraad is het onderzoeksorgaan in de militaire strafrechtspleging, voor elke inbreuk (misdad, wanbedrijf, overtreding). Wanneer de inbreuk gepleegd werd door een militair die rechtstreeks door het Militair Gerechtshof dient geoordeeld te worden, is het de gerechtelijke commissie bij dit Hof, die het onderzoeksgerecht uitmaakt (generale en hogere officieren).

De krijgsauditeur leidt de debatten; er mag tot geen stemming worden overgegaan in de schoot van de commissie: de rol van de officieren beperkt zich tot het optreden als getuigen van het onderzoek (± technische raadgevers) — (21).

In de praktijk zal men echter zelden kennis maken met die gerechtelijke commissie; de redenen daarvan zijn tweërlei: 1° in deze commissie is er geen tegenprekelijk debat mogelijk; 2° deze commissie zetelt bijna niet meer omdat de gebiedsbevelhebber maandelijks de onmogelijkheid vaststelt om de militaire leden van de gerechtelijke commissie aan te duiden. De gebiedsbevelhebber stelt souverain die onmogelijkheid vast — om dienstredenen —, beslissing die niet kan betwist worden, noch door de Krijgsauditeur noch door de Krijgsraad. De rechtspraak is eensgezind om te verklaren dat het onderzoek gedaan door de Krijgsauditeur alleen, regelmatig is. Indien men, op grond van juridische beschouwingen, deze rechtspraak zou kunnen betreuren, dient men, nuchter beschouwd, toch rekening te houden met het feit dat de gerechtelijke commissie geen beraadslagend orgaan is, omdat, in feite, wanneer er een meningsverschil zou ontstaan tussen de leden-militairen en de krijgsauditeur, de mening van deze laatste de bovenhand verkrijgt (22).

#### a) Termijn.

Ieder aangehouden militair moet binnen de vier en twintig uur vóór de bevoegde gerechtelijke commissie gebracht worden, die moet overgaan tot het onderhoor en de onderzoeksplichten (23).

Gezien het bepaalde in artikel 7 van de Grondwet, moet de gerechtelijke commissie uitspraak doen over de voorlopige hechtenis bij een met redenen omklede beslissing en, indien het geval zich voordoet, moet het bevel tot aanhouding aan de verdachte betekend worden.

Deze beslissing mag genomen worden door de gerechtelijke commissie van de zetel van de krijgsraad of door de gerechtelijke commissie buiten de zetel van de krijgsraad.

b) Bevoegdheid van de gerechtelijke commissie van de zetel van de krijgsraad.

Artikel 56 van de wet van 20 juli 1814 geeft aan de gerechtelijke commissie van de zetel van de krijgsraad de bevoegdheid om de verdachte onder arrest te stellen (d.w.z. een bevel tot aanhouding uit te vaardigen) op het einde van elk verhoor, dit wanneer de omstandigheden het vorderen (24).

Het bevel tot aanhouding wordt ondertekend door de voorzitter en de leden van de gerechtelijke commissie. Zoals hiervoren gezegd, verkrijgt de mening van de krijgsauditeur de bovenhand in geval van meningsverschil tussen de krijgsauditeur en de leden van de commissie (officieren-commissarissen genoemd) — (25).

c) Bevoegdheid van de gerechtelijke commissie buiten de zetel van de krijgsraad.

In beginsel heeft de gerechtelijke commissie buiten de zetel van de krijgsraad dezelfde bevoegdheid als deze van de zetel (26). Deze commissie zal slechts in uitzonderlijke omstandigheden zetelen, wanneer het absoluut onmogelijk zou zijn de verdachte binnen de voorgeschreven termijn voor de gerechtelijke commissie van de zetel van de krijgsraad te brengen. Dit geval kan zich voordoen in Belgisch Congo, waar men dikwijls met grote afstanden af te rekenen heeft.

d) Wanneer mag de gerechtelijke commissie een bevel tot aanhouding uitvaardigen?

Zoals art. 56 van de wet van 20 juli 1814 het bepaalt, mag de gerechtelijke commissie (in feite meestal de krijgsauditeur alleen) een bevel tot aanhouding uitvaardigen «wanneer zij vermeenen dat de omstandigheden dit vorderen».

Hier wordt dan het kies probleem gesteld van de juiste draagwijdte en interpretatie van de uitdrukking «de omstandigheden». Om aan dit probleem een oplossing te geven, dient men nogmaals te herhalen dat in principe de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis vreemd is aan de militaire zaken en dat men dus niet gebonden is door de voorwaarden bepaald bij diezelfde wet.

Staat men hier voor de grootste vrijheid? Men dient aan te nemen dat de gerechtelijke commissie over de grootst mogelijke appreciatievrijheid beschikt. Is dit gerechtvaardigd? De krijgstucht eist een snelle bestraffing van de misdrijven in het Leger. Daardoor is het wel onontbeerlijk, dit om de krijgstucht te handhaven, de verdachte onmiddellijk te onttrekken aan het leven in gemeenschap, eigen aan de kazerne of aan het kamp. Als rechtvaardiging voor de grote appreciatievrijheid, voorzien bij de wet, kan men dus aanduiden: 1° de speciale voorwaarden van het militaire leven; 2° de handhaving van de krijgstucht.

Het is misschien overbodig nogmaals te herinneren aan de regel dat het mogelijk is voor de militaire magistraten zich te laten leiden door de beginselen van de wet van 20 april 1874: geen bevel tot aanhouding uitvaardigen tenzij het feit van aard is een gevangenisstraf van drie maanden of meer mee te brengen en tenzij er gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden bestaan (27).

8. Handhaving van de aanhouding en opheffing van het bevel tot aanhouding.

a) Onderzoek na ieder verhoor, in alle geval minstens maandelijks onderzoek.

De Minister van Justitie, in de hiervoren aangehaalde dienstbrief, vestigt eveneens de aandacht op het feit dat het openbaar ministerie de verlenging van de voorlopige hechtenis niet mag vorderen, tenzij de gewichtige omstandigheden, die deze hechtenis gerechtvaardigd hebben, nog zouden bestaan (28).

Opnieuw dient men zich te laten inspireren door de beginselen van de wet van 20 april 1874 en eveneens door artikel 55 van de wet van 20 juli 1814 (29). Zodoende zal de gerechtelijke commissie na ieder verhoor onderzoeken of de aangehouden verdachte al dan niet in vrijheid dient gesteld (30); het onderzoek van de noodzakelijkheid tot handhaving van de voorlopige hechtenis dient maandelijks plaats te vinden.

b) Na twee maand voorlopige hechtenis: verslag aan de auditeur-generaal.

De krijgssauditeur is verplicht een speciaal verslag over te maken aan de auditeur-generaal betreffende iedere zaak, waarin een bevel tot aanhouding werd verleend en waarover de krijgsraad nog geen beslissing genomen heeft binnen de twee maand te rekenen vanaf de dag van de aanhouding (31).

Het staat de verdachte vrij een schrijven te richten aan de auditeur-generaal, bestemd om bij het verslag gevoegd te worden. Aan de raadsman van de verdachte wordt hier de mogelijkheid geboden een nota over te maken aan de auditeur-generaal.

9. Vrij verkeer of afzondering gedurende de voorlopige hechtenis.

Artikel 349 van de wet van 20 juli 1814 regelt de voorlopige hechtenis van de militairen onder bevel van aanhouding: wettelijk zijn zij onderworpen aan de regeling van het « arrest zonder acces » (32).

In feite echter wordt er geen enkel onderscheid gemaakt tussen de gedetineerde militairen en gedetineerden van het gemeen recht. De krijgssauditeur zou nochtans het recht om de afzondering te bevelen kunnen putten in artikel 349: ook hier laat hij zich echter inspireren door de wet van 20 april 1874, artikel 3 (33).

10. Aanhouding bevolen door de Krijgsraad.

Artikel 164 van het wetboek van 20 juli 1814 geeft aan de krijgsraad de bevoegdheid om, in de loop van het geding, ter terechtzitting tot de aanhouding over te gaan van een verdachte, die ofwel nog steeds in vrijheid gelaten werd ofwel in voorlopige vrijheid gesteld werd (34).

Uit de bewoordingen van dit artikel blijkt dat de krijgssraad deze beslissing mag treffen zelfs wanneer de krijgssauditeur deze aanhouding niet gevorderd heeft.

11. Voorlopige invrijheidstelling.

a) Voorlopige invrijheidstelling door de gerechtelijke commissie.

In toepassing van artikel 60 van de wet van 20 juli 1814, mag de gerechtelijke commissie het arrest opheffen (d.w.z. de verdachte in vrijheid stellen), hetzij op verzoek van de verdachte zelf hetzij ook ambtshalve (35).

b) Voorlopige invrijheidstelling mits storting van een borgsom.

Het is aan de gerechtelijke commissie ook toegelaten bepaalde voorwaarden te stellen aan de verdachte tot het bekomen van de voorlopige invrijheidstelling, o.m. ook de verplichting een borgsom te storten. In dit laatste geval zal de gerechtelijke commissie zich richten naar de artikelen 10 tot 16 van de wet van 20 april 1874.

c) Voorlopige invrijheidstelling door de Krijgsraad.

Luidens artikels 161 en 165 van de wet van 20 juli 1814, mag de krijgssraad de invrijheidstelling bevelen van een betichte, op voorwaarde dat de zaak er aanhangig gemaakt is en zolang de zaak er aanhangig blijft (36).

De krijgssraad kan deze beslissing nemen zonder vordering van het openbaar ministerie (art. 161) of op vordering van dit laatste (art. 165).

Wanneer de beklagde de rang van officier heeft, zal de krijgssraad, op voordracht van de krijgssauditeur, in de eerste zitting beslissen of de aard en de omstandigheden van de zaak al dan niet vorderen dat de beklagde gedurende het proces, in arrest (= in voorlopige hechtenis) worde gehouden (37).

Men neemt aan dat elke beklagde een verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling mag richten aan de krijgssraad. De vraag stelt zich dan of een verzoek tot voorlopige invrijheidstelling enkel ontvankelijk is, wanneer het voorgesteld wordt door het openbaar ministerie, m.a.w. dient het openbaar ministerie zich aan te sluiten bij het verzoekschrift om de krijgssraad de mogelijkheid te geven dit verzoekschrift ontvankelijk te verklaren en al dan niet in te willigen, dit in toepassing van art. 165 (38). Het Militair Gerechtshof schijnt de mening toegedaan dat de beklagde zelf en alleen dit verzoekschrift kan indienen, zonder dat het vereist is dat het openbaar ministerie zich bij dit verzoek zou aansluiten (39).

Het Militair Gerechtshof heeft dezelfde machten als de krijgssraad, wat betreft de voorlopige invrijheidstelling, wanneer de openbare vordering door beroep bij het Hof aanhangig gemaakt wordt (40).

12. Quid in geval van vrijspraak?

In geval van vrijspraak door de Krijgsraad of door het Militair Gerechtshof, moet de onmiddellijke invrijheidstelling van de gedetineerde bevolen worden, dit in toepassing van art. 181 van het wetboek van 20 juli 1814 (41). De vrijgesproken beklagde zal in vrijheid gesteld worden tenzij hij nog wegens andere redenen aangehouden is.

#### IV. *Beshuiten.*

13. De lege lata.

De wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis is in beginsel vreemd aan de voorlopige hechtenis in militaire zaken.

De voorlopige hechtenis in militaire zaken wordt hoofdzakelijk geregeld door de wet van 20 juli 1814 op de « Regtspleging bij de Landmagt ».

Het artikel 7 van de Grondwet is ongetwijfeld ook van toepassing in militaire zaken.

Het militair parket en de militaire rechtsmachten laten zich zoveel mogelijk leiden door de beginselen vastgelegd in de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis.

Men kan zich afvragen waarom de militaire parketen, éénmaal het principe vastgesteld dat de wet van 20 april 1874 niet van toepassing is in militaire zaken, nadien dan toch vele bepalingen van die niet-toepasselijke wet trachten na te leven. Wij integendeel menen dat er geen enkele reden voorhanden is om zich te laten inspireren door de wet van 20 april 1874, vermits het wetboek van 20 juli 1814 nog van toepassing is en deze stof in alle bijzonderheden geregeld heeft.

De werkelijke oorzaak ligt misschien wel in het feit dat de militaire gevangenen, in feite, niet meer bestaan, zodat ook al de redenen die gelden voor de

voorlopig aangehouden verdachten van het gemeen recht ook gelden voor de militaire verdachten onder arrest gesteld. Inderdaad kon men vroeger vooropstellen dat het verblijf in een militaire gevangenis (provoosthuis) niet het eerrovend karakter had van het verblijf in een gevangenis van gemeen recht. Terloops weze gezegd dat wat betreft de huidige organisatie van de militaire gevangenzetting ons systeem zonder enige twijfel onwettelijk is (42).

#### 14. De lege ferenda.

Een algehele herziening van de militaire strafwetgeving dringt zich op, vooral dan wat aangaat de militaire strafrechtspleging, waaraan hoogdringend grondige wijzigingen dienen gebracht.

Gezien de bijna legendarische onverschilligheid van de Wetgevende Kamers voor wat de militaire strafwetgeving in het algemeen betreft, zouden enkele gedeeltelijke hervormingen meer kans op succes hebben, o.a. door het systeem voorzien bij besluitwet dd. 26 mei 1944 toepasselijk te maken in alle militaire zaken en/of door het terug in toepassing brengen van het systeem der militaire gevangenschappen (43).

Bij een algehele herziening van de militaire strafrechtspleging, ware het wenselijk gans het stelsel van de voorlopige hechtenis aan te passen aan de regelen voorzien in de wet van 20 april 1874, dit althans voor vreedstijd.

ANT. VAN DE VELDEN  
Advokaat te Brussel.

(1) Cfr. o.m.: Destree, J., Les abus de la détention préventive, J. Trib., 1912, col. 881 en 898; Graven Jean, Les conditions d'une réglementation satisfaisante de la détention préventive, Revue Internationale de Droit Pénal, 1950, blz. 189; Herzog, J.B., Réflexions sur la détention préventive, Revue Internationale de Droit Pénal, 1952, blz. 337; Verseele, S., La détention préventive en cas d'ivresse au volant, J. Trib., 1953, blz. 593; Ugeux, G.A., La personne qui a été à tort arrêtée préventivement pourrait-elle prétendre à une indemnité de la part de l'autorité publique?, R.D.P.Crim., 1953-1954, blz. 311-332; Gregoire M., La détention préventive, J. Trib., 1955, blz. 285; idem, « Le Soir » dd. 16-7-1952, Les abus de la détention préventive.

(2) Jaarlijks ongeveer 20.000 zaken op de militaire parketten; jaarlijks ongeveer 3.000 vonnissen en arresten.

(3) Gilissen, J., Historische Schets van de militaire strafwetgeving in België sedert 1814, Militair-Rechtelijk Tijdschrift, Deel L (1957), Afl. 1, n° 42.

(4) Parlementaire Bescheiden, Senaat, 1954-1955, n° 164; zie ook de omzendbrieven van de Minister van Justitie van 24 november 1892, 28 december 1907, 6 mei 1913, 29 april 1919, 10 november 1925, 8 februari 1928, 25 maart 1931, 11 juli 1933 en 21 juni 1946.

(5) Nieuwe Uitgave van het Bijvoegsel tot het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden inhoudende Besluiten, Resolutiën, Dispositiën, Reglementen, Instructiën, enz. enz. — Eerste Serie, 1815-1820, bewerkt door en onder toezicht van C.C.E. d'Engelbronner, te Gorinchem, bij J. Noorduynd & Zoon — 1852, blz. 95 en vlg.; Pasinomie, 2° série, T.L., Gouvernements Généraux, 1 janvier 1814 — 16 mars 1815, blz. 197; Pasinomie, 2° série, 1814-1830, blz. 58 en vlg. (franse vertaling).

(6) Zie supra onder (3).

(7) Thonissen, J., La Constitution Belge, 1879, n° 43, blz. 27.

(8) cfr.: Grondwet, artikels 139, alinea 1, en 10° en 11°; artikel 138.

(9) Thonissen, J., op. cit., n° 42, blz. 27.

(10) Commissie Tempels, cfr.: Doc. parl., Chambre, 14 mai 1890, n° 189, annexe.

(11) cfr.: art. 119 Grondwet; zie ook: Gerard, P.A.F., Corps de Droit Pénal Militaire, 1847, blz. 79, voetnota (1) bij artikel 7 G.W.: « Il ne faut perdre de vue qu'aux termes de l'art. 118 de la Constitution, les droits et les obligations des militaires sont réglés par des lois spéciales. L'état militaire est essentiellement exceptionnel, et les lois qui les régissent ne paraissent pas toujours d'accord avec les principes généraux de la Constitution. C'est ainsi que l'art. 5 du code de procédure pour l'armée de terre fait un devoir à tout officier ou sous-officier d'ordonner l'arrestation de ceux qui lui sont inférieurs en grade, dès qu'il saura ou qu'il présumerait avec vraisemblance qu'ils se sont rendus coupables de quelque crime ou de quelque faute grave ».

(12) cfr.: Annales Parlementaires, Chambre, Séance du 14-3-1874, blz. 742-743; Pasinomie 1874, blz. 135, n° 13; blz. 169 en 170: verslag van de Senaatscommissie en verklaring van de Minister van Justitie tijdens de bespreking van het verslag over de wet van 20 april 1874.

(13) cfr.: Rolin, A., Etude sur la loi de 1874, B.J., 1884, col. 258 en vlg., par. 9; Bollé, J., La détention préventive, Etude sur la loi belge du 20 avril 1874, blz. 110, onder artikel 22; de la Court, De la détention préventive, B.J., 1874, col. 1456; Timmermans, G., Etude sur la détention préventive, 1878, deel I, n° 508, blz. 362; Pandectes belges, I° 30, 1889, V° Détention préventive, n° 31, col. 699; R.P.D.B., V° Justice militaire, n° 575 en 585; R. Hayoit de Termicourt, De la loi sur la détention préventive, R.D.P. Crim., 1924, blz. 413, nota 1; Braas, Précis de procédure pénale, T. I, 1950, blz. 461.

(14) cfr.: Cass., 7 déc. 1903, Pas., 1904, I, 77; Cass., 25 avril 1904, Pas., 1904, I, 208; Cass., 18 fév. 1907, Pas., 1907, I, 124; Cass., 3 fév. 1908, Pas., 1908, I, 98; Krijgsraad van Calais, 5 nov. 1916, Droit et Guerre, 1917, blz. 87; Krijgsraad Luik (le ch. fr.), 11 sept. 1952, inzake Keymolen, niet gepubliceerd; Militair Gerechtshof (VI. Kamer), 20 oct. 1954, inzake Maesen, niet gepubliceerd; (Militaire Gerechtshof (R. Kamer), 9 febr. 1955, inzake Stymans, niet gepubliceerd; zie vooral: Gilissen, J., Chronique annuelle de Jurisprudence militaire, 1956, R.D.P. Crim., blz. 1098 tot 1100, n° 43, 44 en 45.

(15) cfr.: 1° Circ. Min. Justice, 1 nov. 1874, Rec. Circ. 1874, blz. 344, par. 2; Pasinomie, 1874, n° 275, blz. 288; Mont., 4 nov. 1874; titel: « Détention préventive — Inculpés militaires » — Uittreksel: « L'inapplicabilité aux prévenus militaires de la loi préappellée a donné lieu à la question de savoir quelle est la portée de cet arrêté au point de vue des communications de ces prévenus: 1° avec leurs avocats; 2° avec les simples particuliers qu'ils ont choisis comme conseils, en vertu de l'article 2 de l'arrêté du gouvernement provisoire, en date du 9 novembre 1830 ».

2° Circ. Min. Justice, 2 avril 1880, Rec. Circ. 1879-1880, blz. 554: deze omzendbrief overschouwt de beschikkingen van de wet van 20 juli 1814 en zegt o.a.: « Ces dispositions permettent à l'autorité militaire de s'inspirer dans l'application de la détention préventive des principes qui ont dicté la loi du 20 avril 1874 », waardoor erkend wordt dat deze wet in militaire zaken niet van toepassing is. — Zelfde omzendbrief: Circ. Min. de la Défense Nationale, Journal Militaire Officiel, 1880, n° 46, 1<sup>re</sup> partie, blz. 82.

(16) cfr supra onder (15), 2°.

(17) art. 4, wetboek van 20 juli 1814: « Elk officier en onderofficier zal in het algemeen het regt hebben, om dezulken die van minderen rang zijn, dan hij zelf is, het arrest aantezeggen ».

art. 38, Tuchtreglement van 15 maart 1815: « Het eenvoudig arrest kan door ieder van hooger rang aan zijn minderen worden geordonneerd; maar de oplegging der straffen, welke daarvan het gevolg kan zijn, zal alleen staan aan zoodanige superieuren als bij de onderscheide artikelen van dit reglement is bepaald ».

(18) Cfr.: art. 5, wetboek van 20 juli 1814: « Elk officier en onderofficier zal bovendien verplicht zijn, om, van dat regt gebruik te maken, zoodra hem bekend is, of bij hem op waarschijnlijke gronden vermoed wordt, dat de mindere in rang zich aan eene aanmerkelijke fout, of eenige misdaad heeft schuldig gemaakt ».

(19) Cfr.: voor verdere bijzonderheden de artikels 6 tot 14 van de wet van 20 juli 1814.

(20) Cfr.: art. 19, wetboek van 20 juli 1814: « Wanneer, door den commanderenden officier van het garnizoen, (nadat het onderzoek in den vorigen titel heeft plaats gehad) zal zijn bepaald, dat, over de daad of overtreding, aan den beklaagden ten laste gelegd, door den krijgsraad, moet worden erkend, gelijk mede, bijaldien een militair persoon op heeter daad door de militaire of burgerlijke justitie op het plegen van eenige misdaad, staande ter beoordeling van den militairen regter, is gearresteerd of geapprehendeerd, zal de voornoemde commandant dadelijk, nadat hij van het arrest of de apprehensie kennis zal hebben bekomen, twee officieren uit dat garnizoen benoemen tot commissarissen, om den gearresteerden of beklaagden binnen vier-en-twintig uren na het arrest of de gedane apprehensie, te hooren en zoodanige verdere informatie te nemen als vereischt worden » — De gerechtelijke commissie buiten de zetel van de krijgsraad telt voortaan drie officieren (art. 39, wetboek van Strafrechtspleging voor het Leger van 15 juni 1899) — Zie ook: art. 7, Grondwet.

(21) Referenties wat betreft de gerechtelijke commissie: cfr. artikels 35 tot 43 van de wet van 15 juni 1899.

(22) Cfr.: Verklaring van de Heer Claeys-Boituaert, verslaggever, bij de bespreking van artikel 35 van de wet van 15 juni 1899, Annales Parlementaires, Sénat, Séance du 17 mars 1899: « Messieurs, je voudrais faire une observation en ce qui concerne l'article 35. D'après cet article, l'auditeur préside et dirige l'instruction; la commission judiciaire se compose de l'auditeur militaire-président, d'un capitaine et d'un lieutenant, donc de trois personnes. En cas de désaccord sur des mesures à prendre dans l'instruction, pourrait-il y avoir lieu de procéder à un vote au sein de cette commission? A mon sens, c'est l'auditeur qui doit avoir le droit d'agir et, au besoin, d'agir seul contrairement à l'avis des deux autres membres de la commission. Je crois qu'il ne peut pas y avoir de doute, mais il importe que le sens de la loi soit fixé. En effet, il est arrivé que des officiers composant la commission judiciaire étaient d'un avis différent de celui de l'auditeur et prétendaient voter sur certaines mesures à prendre, de façon à paralyser l'action de l'auditeur. Pour prévenir toute difficulté, je prie l'honorable ministre de la justice de bien vouloir s'en expliquer. » M. Begerem, ministre de la justice: « Messieurs, on n'a jamais interprété l'article 35 dans un sens autre que celui indiqué par votre honorable rapporteur. » M. le chevalier Descamps: « Les mots « qui dirige l'instruction » sont clairs ».

(23) Cfr: artikel 7, Grondwet; artikel 19, wet van 20 juli 1814, supra onder (20).

(24) Artikel 56, wetboek van 20 juli 1814: « Wanneer een beklagde zich niet in arrest bevindt, zullen commissarissen bevoegd zijn, telkens, na den afloop van een verhoor, denzelfden te stellen in arrest, wanneer zij vermeenen, dat de omstandigheden dit vorderen, of wel daartoe eene voordragt doen aan den commandierenden officier. » — tekst in overeenstemming te brengen met artikel 7, Grondwet.

(25) Cfr: voetnota onder (22).

(26) Artikel 23, wet van 20 juli 1814: « Desgelijks zal omtrent de verhooren van den beklagden, het requireren en hooren van getuigen, het recuseren van commissarissen en den adjunct, het rapport doen aan den commandierenden officier, het in arrest en op vrije voeten stellen van den beklagden, en wat meer van dien aard is, worden naargekomen al het gene, bij het volgend hoofdstuk, is vastgesteld, voor zoo verre hetzelfde alhier van eenige toepassing kan gehouden worden, en, bij dit hoofdstuk niet anders is bepaald. » — artikel 39, wet van 15 juni 1899.

(27) Zie supra onder voetnota (15).

(28) Cfr: dienstbrief van 9 maart 1955: « Wanneer het bovendien wegens gewichtige omstandigheden verantwoord was een verdachte onder bevel tot aanhouding te stellen, kan het openbaar ministerie de verlenging van die hechtenis niet vorderen wanneer die omstandigheden niet meer bestaan. »

(29) Artikel 55, wet van 20 juli 1814: « Bijaldien de beklagde zich in arrest bevindt, en den rang van officier bekleedt, zal, bij ieder zoodanig rapport, als hiervoren is vermeld, door den commandierenden officier worden beslist, of de beklagde in arrest behoort te blijven, dan of hij daaruit zouden kunnen worden ontslagen, of wel, in hetzelfde, zonder nadeel voor de justitie, eenige verandering voor den beklagden zoude kunnen worden gemaakt. » — stilzwijgend opgeheven door artikel 35 van de wet van 15 juni 1899?

(30) De vervulling van deze onderzoeksplicht wordt vastgesteld in het proces-verbaal van verhoor van de aangehouden verdachte militair.

(31) Cfr: R.P.D.B., V<sup>o</sup> Justice militaire, n<sup>o</sup> 579.

(32) Artikel 349, wetboek van 20 juli 1814: « De geweldige provoost zal niemand bij de gearresteerden toelaten, en niemand met dezelve laten spreken, dan wanneer daartoe behoorlijk acces door den commandierenden-generaal of officier in het arrondissement, den krijgswaad, den auditeur militair bij denzelfden, of den commandierenden officier van het garnizoen, zal zijn verleend; met dien verstande echter dat tot zoodanige gearresteerden, wier zaken reeds voor den krijgswaad gebragt zijn, het acces bij uitsluiting door den krijgswaad zelve, of door den daarbij fungerenden auditeur militair zal gegeven worden. »

(33) Afzondering beperkt tot 3 dagen; geen hernieuwing toegelaten.

(34) Cfr: artikel 164, wetboek van 20 juli 1814: « Wanneer de krijgswaad bij die voorschreven gelegenheid, of ook gedurende den loop van het proces bevindt, dat de zaak is van dien aard dat een beschuldigde, welke op vrije voeten is, onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld, of dat in de wijze van het arrest eene verandering tot meer verzekerde bewaring behoort te worden gemaakt, zal de krijgswaad daaromtrent, hetzij zonder, hetzij op voordragt van den auditeur militair, naar bevind van zaken, disponeren » — in de oorspronkelijke tekst zijn de woorden « zonder » en « op » cursief gedrukt; zie ook: Cour Mil., ch.fr.perm., 5 nov. 1955, inzake Fromont, niet gepubliceerd.

(35) Artikel 60, wetboek van 20 juli 1814: « Dezelve belofte legt een gearresteerde af, bij zijn ontslag uit het arrest, na eenig verhoor, voor officieren commissarissen, geordonneerd. »

(36) Artikel 161: « Indien de krijgswaad vermeent, dat de beklagde uit het arrest kan worden ontslagen, of daarin eenige verzachting ordonneert, zoo dat het daardoor van des beklagdes wil zoude afhangen, om zich te verwijderen, zal de beklagde, bevorens in handen van den president van den krijgswaad, afleggen de belofte, van zich telkens, op ontbod, weder in persoon te zullen susteren voor den

krijgswaad, op pene van, daarvan in gebreke blijvende, te worden gehouden, als de hem ten laste gelegde misdaad te hebben beleden en daarvan te zijn overtuigd » — artikel 165: « Indien de auditeur militair daarentegen in den loop der procedures bij den krijgswaad vermeent, dat er redenen of omstandigheden zijn voorgekomen, om een beklagden nog voor het uiteinde der procedures, uit het arrest te ontslaan, zal hij zulks aan den krijgswaad voordragen, ten einde daarop naar behoren worde gedisponeerd. » cfr: Conseil de Guerre, Bruxelles, ch.fr., 2 déc. 1954, en Cour Mil., ch.fr., 6 févr. 1956, R.D.P. Crim., juillet 1956, GILISSEN, J., Chronique annuelle de Jurisprudence militaire 1956, blz. 1098 en vlg., n<sup>os</sup> 43 en 44.

(37) Artikel 160, wet van 20 juli 1814: « Wanneer de beklagde een onder-officier, of van een minderen rang is, zal hij, in arrest zijnde, gedurende het onderzoek zijner zaak, in arrest blijven, maar bijaldien de beklagde den rang heeft van officier, zal, op voordragt van den auditeur militair, in de eerste zitting van den krijgswaad worden beslist, of de aard en omstandigheden der zaak al dan niet vorderen, dat de beklagde, gedurende het proces, in arrest worde gehouden, en in het eerst gestelde geval tevens bepalen, of, in den aard van het arrest, ook enige verzachting, voor den beklagden, kan worden gemaakt » — In de oorspronkelijke tekst zijn de woorden « al » en « niet » cursief gedrukt.

(38) Cfr: tekst van artikel 165 onder voetnota (36).

(39) Cfr: de rechtspraak geciteerd onder voetnota (36).

(40) Cfr: Cass., 30 déc. 1946, Pas., 1946-1-492; Cour Mil., ch. fr., 6 févr. 1956, geciteerd onder voetnota (36).

(41) art. 181, wet van 20 juli 1814: « Bijaldien de krijgswaad bevindt, dat de beklagde onschuldig is, spreekt hij denzelfden vrij van de hem ten laste gelegde beschuldiging, en gelast zijn ontslag, zoo hij zich in arrest bevindt »; cfr: Cour Mil., lère ch.fr.temp., 9 juin 1955, R.D.P. Crim., loc. cit., n<sup>o</sup> 45.

(42) Cfr: Pandectes belges, T. 94, 1909, V<sup>o</sup> Régime pénitentiaire, biz. 394, n<sup>o</sup> 74; biz. 402, n<sup>os</sup> 102 tot 107.

(43) Besluitwet betreffende de bevoegdheid en de rechtspleging in zake misdaden en wanbedrijven tegen de veiligheid van den Staat, Belgisch Staatsblad, 2 september 1944, blz. 424 en vlg., artikel 5: « De voorlopige hechtenis mag worden bevolen voor elk misdrijf bedoeld bij de artikelen 1 en 2 van deze besluit-wet. De onder een bevel tot aanhouding gevangen beklagde mag, bij het verstrijken van den termijn van één maand na de afgifte van dit bevel, zijn voorlopige invrijheidstelling vragen bij schriftelijk verzoek te richten tot den voorzitter van den krijgswaad, zo het onderzoek wordt gedaan door den krijgswaad, of tot den voorzitter van het militair gerechtshof, zo het onderzoek door den auditeur-generaal gedaan wordt. Bij bevel van den voorzitter van den krijgswaad of van den voorzitter van het Militair Gerechtshof wordt door de tweeden burgerlijken magistraat over het verzoek uitspraak gedaan. Van de sluiting van het onderzoek af totdat het vonnis wordt uitgesproken, wordt het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling volgens het geval tot den krijgswaad of tot het Militair Gerechtshof gericht. Het verzoekschrift wordt ter griffie van den krijgswaad of van het Militair Gerechtshof neergelegd. Het wordt door den griffier in een bijzonder register ingeschreven. Binnen de 8 dagen na de neerlegging van het verzoekschrift wordt uitspraak gedaan, het openbaar ministerie en den beklagde, in voorkomend geval bijgestaan door zijn raadsman, gehoord. De magistraat of de rechtbank geroepen om uitspraak te doen, doen ten minste 48 uren van te voren in het hierboven bedoeld register, plaats, dag en uur van de verschijning vermelden; de griffier moet er bij aangeteekenden brief aan de aangewezen raadsman kennis van geven. Vóór de verschijning wordt de bundel gedurende 48 uren ter griffie ter beschikking van den raadsman van den beklagde gelegd. Het bevel op verzoekschrift is niet vatbaar voor verzet of hooger beroep. Een maand na elk bevel van bevestiging van het bevel tot aanhouding, mag een nieuw verzoekschrift om invrijheidstelling ingediend worden. Het wordt ingediend en er wordt uitspraak over gedaan volgens de door voorgaande alinea's voorzien rechtspleging »; Wetboek van 20 juli 1814, Vijfde Titel, Tweede Hoofdstuk: « Van de provoosten geweldigen bij de landmagt », artikels 334 en vlg.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

# RECHTSPRAAK

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer — 17 mei 1957.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs Struye en van Leynseele.

**Verkeersongeval. — Vordering van de vrouw tot herstel van de schade, veroorzaakt door het overlijden van haar man, ten gevolge van bij een verkeersongeval opgelopen letsels. — Aanvang van de verjaring : dag van het overlijden en niet die van het ongeval.**

*De vordering van de vrouw tot herstel van de door het overlijden van haar man veroorzaakte schade, zijnde haar man overleden ten gevolge van de hem door een verkeersongeval toegebrachte letsels, steunt niet op het bij art. 420 W.v.S. strafbaar gestelde wanbedrijf, doch op de bij artikel 419 W.s.S. strafbaar gestelde doding door schuld. Het overlijden van het slachtoffer is een essentieel bestanddeel van dit laatste wanbedrijf, zodat de verjaring, zowel van de uit dit wanbedrijf volgende strafvordering als van de burgerlijke vordering krachtens de artt. 21 en 22 van de wet van 17 april 1878 eerst op de dag van het overlijden een aanvang neemt en niet reeds op de dag van het ongeval.*

Gemeente St-Amands t/ Wwe Buysschaerts

Gelet op het bevelschrift d.d. 16 februari 1957 van de Heer Eerste Voorzitter, waarbij wordt beslist dat deze zaak in voltallige terechtzitting behandeld zal worden;

Gelet op het bestreden arrest op 13 april 1956 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

Op het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 21 en 22 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van rechtspleging in strafzaken, 92, 418, 419 van het Strafwetboek, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na in feite vastgesteld te hebben dat de door verweerster op 6 en 8 juli 1953 ingeleide vordering, ertoe strekkende eiseres te horen veroordelen haar schadevergoeding te betalen uit hoofde van het overlijden van haar echtgenoot dat, volgens verweerster, het gevolg geweest was van het kwestieus auto-ongeval, ingeleid werd meer dan drie jaar vanaf de dag van gezegd auto-ongeval, waarvoor eiseres aansprakelijk verklaard werd,

en na in rechte beslist te hebben dat de feiten waarop verweerster haar eis steunde niet eenvoudige burgerlijke fouten, doch misdrijven uitmaakten om reden dat het vaststond dat de bedoelde fouten lichamelijke letsels teweeg gebracht hadden,

beslist heeft dat deze vordering niet verjaard en derhalve ontvankelijk was,

en eiseres veroordeeld heeft aan verweerster schadevergoeding te betalen voor de schade die haar door het overlijden van haar echtgenoot veroorzaakt werd,

dan wanneer de publieke en de burgerlijke vorderingen volgende uit een wanbedrijf verjaren na volle drie jaren,

dan wanneer de onvrijwillige doding, evenals de onvrijwillige slagen en verwondingen, een wanbedrijf uitmaakt,

dan wanneer de verjaring van de burgerlijke vordering in casu een aanvang genomen heeft op de dag waarop de verwondingen toegebracht werden, dit wil zeggen de dag waarop het kwestieus auto-ongeval zich voordeed en niet op de dag van het overlijden van het slachtoffer,

dan wanneer de vordering bijgevolg verjaard en niet ontvankelijk was;

Overwegende dat uit de aan het Hof overgelegde stukken blijkt dat, op 19 oktober 1948, een trein het door Marc Buysschaert bestuurde autovoertuig op een onbewaakte overweg heeft aangereiden met het gevolg dat Buysschaert zware kwetsuren opliep; dat hij, op 19 oktober 1949, aanlegster voor de burgerlijke rechtbank daagde ten einde herstelling van de aldus geleden schade te bekomen, welke hij toeschreef aan een gebrek aan voorzorg van aanlegster, die de nodige gevaartekens vóór gezegde overweg niet had geplaatst; dat, op 11 maart 1951, Buysschaert ten gevolge van voormelde kwetsuren overleed;

Overwegende dat handelende zo in eigen naam dan in hoedanigheid van voogdes over hare minderjarige kinderen verweerster dat geding hervatte en, bovendien, op 6 juli 1953 tegen aanlegster, vóór de burgerlijke rechtbank, een nieuwe eis instelde, strekkende tot vergoeding van de haar en haar kinderen door de onvrijwillige doding van haar echtgenoot berokkende schade;

Overwegende dat het arrest slechts bestreden wordt in zover het die laatste vordering ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond heeft verklaard;

Overwegende dat aanlegster beweert dat de door verweerster aangewreven fout een op 19 oktober 1948 gepleegd wanbedrijf uitmaakt, zodat bij toepassing van artikel 22 der wet van 17 april 1878 de eruit volgende burgerlijke vordering op 6 juli 1953 vervallen was;

Maar overwegende dat de schade, waarvan verweerster bij dagvaarding van 6 juli 1953 herstelling vraagt, haar oorsprong vindt niet in de op 19 oktober 1948 toegebrachte kwetsuren, doch enkel in het overlijden van het slachtoffer op 11 maart 1951;

Dat die burgerlijke vordering dus niet volgt uit het bij artikel 420 van het Strafwetboek beteugelde wanbedrijf — onvrijwillige kwetsuren — doch wel uit de onvrijwillige doding, welke door artikel 419 van dit wetboek wordt bestraft;

Dat het overlijden van Buysschaert een essentieel bestanddeel van dit laatste wanbedrijf uitmaakt, hetwelk dus enkel op de datum van dit overlijden — 11 maart 1951 — voltrokken was, zodat de verjaring zowel van de publieke als van de burgerlijke uit het wanbedrijf volgende vorderingen krachtens de artikelen 21 en 22 der wet van 17 april 1878, slechts op de datum van het overlijden aanvang heeft genomen;

Dat, derhalve, op 6 juli 1953, de eis van verweerster niet vervallen was;

Dat het middel naar recht faalt;

*Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

NOOT. — Het bestreden vonnis van het Hof te Brussel d.d. 13 april 1956 is verschenen in het R.W. 1955-56, 1914.

**HOF VAN CASSATIE**

1e Kamer — 18 oktober 1956.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever :

M. Anciaux Henry de Faveaux.

Procureur-Generaal : M. Hoyoit de Termicourt.

Advocaat : Mr De Bruyn.

**Burgerlijke rechtsvordering. — Verzet tegen verstekvonnissen. De wet schrijft voor de ontvankelijkheid van het verzet niet de overlegging voor van het verstekvonnissen.**

*Artikel 143 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering gewijzigd bij art. 1 van het K.B. n° 24 van 24 december 1935, bepaalt dat over geen enkel rechtsmiddel ingesteld tegen een beslissing « uitgaande van een ander rechtscollege », uitspraak zal worden gedaan dan op overlegging bij uitgifte of regelmatig afschrift van de bestreden beslissing.*

*De regel, dat de ontvankelijkheid van het verzet tegen een verstekvonnissen afhangt van de overlegging door de opposant van een uitgifte of een regelmatig afschrift van dat vonnis, is in geen enkele wetsbepaling opgenomen.*

*Wel is de rechter voor wie het verzet aanhangig is, bevoegd die overlegging te eisen, indien hij zulks nodig acht.*

Ledent Fr. en Janssens Mathieu t/ Siberdt

Gelet op het bestreden vonnis, op 14 juli 1955 in laatste aanleg geweest door de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen, in zaken van koophandel beslissend;

*Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 143, 162, 424, 436 en 437 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, voormelde artikelen 143, 414 en 436 respectievelijk gewijzigd bij artikel 1 van het koninklijk besluit nr 224 van 24 december 1935, en bij artikel 20 van het koninklijk besluit nr 300 van 30 maart 1936, 33 van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke organisatie en 97 van de Grondwet,*

doordat het bestreden vonnis het verzet tegen het verstekvonnissen van 5 mei 1955 niet ontvankelijk heeft verklaard om de enkele reden dat opposante op de debatten de uitgifte van bewust vonnis niet overgelegd heeft, dan wanneer tot het ontvankelijk zijn van het verzet tegen een verstekvonnissen van een rechtbank van koophandel geen overlegging bij uitgifte of regelmatig afschrift van dat vonnis noodzakelijk is, behalve wanneer de rechter het eist, dan wanneer niet is vastgesteld dat zulks ten deze het geval zou wezen, noch trouwens dat, bij gebreke van een uitgifte, het betekend afschrift van het vonnis waartegen verzet door opposante niet overgelegd zou zijn geworden, en mitsdien de weigering het verzet te ontvangen niet wettelijk verantwoord is :

Overwegende dat aanlegster, die bij verstek door vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen, in zaken van koophandel beslissend, veroordeeld was geworden tot het betalen van een som van 6.163 fr., het bedrag van geprotesteerde wissels, met de kosten en de wettelijke interesten, verzet aantekende dat door het bestreden vonnis niet ontvankelijk is verklaard;

Overwegende dat artikel 143 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, gewijzigd bij artikel 1 van het koninklijk besluit nr 224 van 24 december 1935, bepaalt dat over geen enkel beroep tegen een beschikking « uitgaande van een ander rechtscollege » uitspraak

wordt gedaan dan op overlegging bij uitgifte of regelmatig afschrift van de bestreden beschikking ;

Overwegende dat, volgens het verslag aan de Koning dat aan het voormeld koninklijk besluit voorafgaat, het verzet tegen de verstekbeslissingen in vorenaangehaalde bepaling niet vermeld is om de reden dat, aangezien dat verzet vóór dezelfde rechtbank wordt gebracht, het afleveren van uitgiften of regelmatige afschriften kan vervangen worden door overlegging van de oorspronkelijke stukken;

Overwegende dat de regel aangehaald in het bestreden vonnis, luidens welke de ontvankelijkheid van het verzet tegen een verstekvonnissen afhangt van de overlegging door de opposant, van een uitgifte of een regelmatig afschrift van dat vonnis, door geen enkele andere wetsbepaling ingevoerd wordt;

Overwegende, ongetwijfeld, dat de rechter bij wie het verzet aanhangig is, het recht heeft die overlegging te eisen indien hij zulks nodig acht, doch dat niet blijkt dat de rechtbank, welke over het verzet van aanlegster uitspraak te doen had, dergelijke eis te kennen gegeven heeft, noch dat de opposant geweigerd heeft zich daaraan te onderwerpen;

Overwegende derhalve dat het bestreden vonnis, door zijn dispositief te steunen op de enkele reden « dat opposante op de debatten de uitgifte niet overlegt van het vonnis » waartegen verzet, de in het middel aangegeuide wetsbepalingen heeft geschonden;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Neufchâteau, in zaken van koophandel beslissend.

**HOF VAN BEROEP TE GENT**

5e Kamer. — 4 juni 1957.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Noest.

Advocaat-generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs Rousseau (Brussel) en Opstaele.

**Wisselrecht. — Wissel aan eigen order van de trekker. — Bewijs van het aanwezig zijn van een fonds (provisie).**

*Acceptatie van een wissel brengt geenszins noodzakelijk het bewijs mede van het aanwezig zijn van een fonds (provisie), maar wanneer, zoals in casu, de aan order van de trekker zelf gestelde wissel de verstrekte waarde nauwkeurig vermeldt, slaat deze vermelding noodzakelijk op de betrekkingen tussen trekker en betrokkene en de acceptatie van de wissel, waarvan de oorzaak aldus is aangewezen, doet ten behoeve van deze trekker het vermoeden « juris tantum » ontstaan, dat hij werkelijk het fonds (provisie) aan de betrokkene heeft verschaft.*

Severs t/ Fastenaekels.

Gezien de stukken onder meer de uitgifte van het beroepen vonnis geweest door de Rechtbank van Koophandel te Oostende op 7 juni 1956;



Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat de rechtsvordering door appellante ingesteld ertoe strekt betaling te bekomen van de som van 50.000 fr., bedrag van een door appellante op 23 oktober 1946 wegens waarde in speciën uitgegeven en door geïntimeerde geaccepteerde wissel, betaalbaar op zicht, die ten laste van laatstgenoemde op 17 februari 1951 geprotesteerd werd;

Overwegende dat in het aangevochten vonnis terecht om oordeelkundige redenen en waarbij het Hof zich ten volle aansluit, beslist werd :

1. dat in het onderhavig geval de wet van 20 mei 1872 alleen van toepassing is;

2. dat de vordering niet verjaard is;

3. dat de door geïntimeerde uitgelokte betwisting over de echtheid van de handtekening van appellante niet opgaat en

4. dat de betrekkelijke nietigheid van de wissel, spruitende uit het feit dat appellante als gehuwde vrouw deze wissel getrokken heeft zonder daartoe door haar echtgenoot gemachtigd te zijn, door geïntimeerde niet ingeroepen mag worden;

Overwegende dat uit niets blijkt dat de oorspronkelijke aanlegster in België als handelaarster gevestigd is of er enigerlei bijhuis of agentschap heeft; zodat geïntimeerde ten onrechte de toepassing vordert van de sanctie voorzien wegens ontstentenis van inschrijving in het handelsregister;

Overwegende nochtans dat appellante terecht aan de eerste rechter het verwijt richt de rechtsvordering als ongegrond afgewezen te hebben om reden dat zij het bestaan van de provisie niet bewezen heeft;

Overwegende weliswaar dat de acceptatie van de wissel geenszins het bewijs van het bestaan van een provisie noodzakelijk medebrengt, maar dat, wanneer, zoals in zake, de aan order van de trekker zelf opgemaakte wissel de verstrekte waarde nauwkeurig vermeldt, deze vermelding noodzakelijk op de betrekkingen tussen trekker en betrokkene slaat en de acceptatie van de wissel, waarvan de oorzaak alzo aangewezen werd, ten voordele van deze trekker het vermoeden « juris tantum » doet ontstaan dat hij werkelijk de provisie aan de betrokkene overgemaakt heeft (Frédéricq, Principes de Droit Commercial Belge Uitg. 1928 D. I, nr 389, blz. 389; R.P.D.B. V° Traite et billet à ordre nrs 224 en 225; Beroep Gent 12-3-1874, Pas. 1874, II. 288 en 14-2-1880, Pas. 1880, II, 236; Beroep Gent 30-10-1925, J.C.F. 1927, nr 4749, blz. 100);

Overwegende dat geïntimeerde, op wie het rust dit vermoeden door alle rechtsmiddelen, getuigenissen inbegrepen, omver te werpen, aanbiedt daartoe bepaalde feiten te bewijzen; dat het geraden voorkomt hem tot dit bewijs toe te laten; dat evenwel de feiten, die door geïntimeerde geformuleerd werden, niet genoegzaam afdoende zijn en daarom dienen verbeterd zoals hierna zal worden bepaald;

.....

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer — 26 juni 1957.

Voorzitter : M. Roevens.

Eerste Substituut Procureur der Konings :  
M. Van Leuven.

Advocaten : Mrs van Lith de Jeude en Castille.

### Onrechtmatige daad. — Aansprakelijkheid voor ondergeschikten. — Schuldige zorgeloosheid van het slachtoffer zelf.

*Een tolbeambte aan de haven (in casu het slachtoffer) moet, meer dan wie ook, beseffen, dat zekere werkzaamheden, zelfs uitgevoerd door de best geschoolde dokwerkers, inherent aan het werk zekere gevaren met zich medebrengen en men redelijkerwijze moet vermijden zich zonder noodzaak op de plaats van zodanige werkzaamheden te begeven of daar te vertoeven.*

*In casu is zulks te meer het geval, daar de tolbeambte aan de dokwerkers verbod kon of moest opleggen hun hijswerk te beginnen, vooraleer hij zelf met zijn werkzaamheden klaar was gekomen en dus de gevaarlijke plaats verlaten kon.*

De Corte en Belgische Staat (Ministerie van Financiën)  
t/ N.V. Lambert Gielen general stevedoring

Overwegende dat de oorspronkelijke dagvaarding ertoe strekt verweerster te doen veroordelen om te betalen aan eerste verzoeker als schadevergoeding de som van 100.000 fr. onder voorbehoud dit bedrag nader te bepalen of te vermeederen in de loop van het geding en aan de tweede aanlegger, de Belgische Staat, een bedrag van 24.778,90 fr. of elk hoger bedrag nader te bepalen tijdens de loop van het geding, zijnde de schade die aanlegger, de Belgische Staat, heeft geleden ten gevolge van een ongeval, overkomen aan de heer De Corte, haar ondergeschikte, ongeval dat veroorzaakt werd door de werknemers van verweerster;

Overwegende dat op 1 december 1954 eerste aanlegger, de tolbeambte De Corte, werkzaam was op nummer 190 Antwerpen-Dokken; dat hij aldaar gelast was met het verwijderen der loodjes van een spoorwagen buizen, die aan boord van een schip moesten geladen worden;

Dat terzelfdertijd reeds werklieden, aangesteld door verweerster, bezig waren een hijs gereed te maken en door het ophalen van de kabel een paar buizen van de wagen gleden en een dezer op het been van eerste aanlegger terecht kwam, waardoor deze gekwetst werd;

Overwegende dat de eis van aanleggers gesteund is op art. 1382 en volgende van het burgerlijk wetboek, dat aanleggers, op wie de last van het bewijs rust, de fout dienen te bewijzen in hoofde van de aangestelden van verweerster;

Overwegende dat de omstandigheden van het ongeval beschreven werden in twee strafbundels, waarvan het eerste opgemaakt werd in december 1954 en het tweede in februari 1957; dat echter in beide bundels, naast het slachtoffer, zelfde personen ondervraagd werden;

Overwegende dat volgens eigen verklaring van het slachtoffer de dato 6 februari 1957 slechts mag gelost worden als zijn werk gedaan is en hij aan de dok-

werkers te kennen geeft dat zij mogen beginnen; dat zulks niet meer gedaan wordt omdat het werk moet vooruit gaan;

dat bij zijn eerste ondervraging tolbeambte De Corte verklaarde dat bij zijn weten niemand schuld had aan het ongeval;

Overwegende dat eerste aanlegger in feite zich zelf heeft bloot gesteld aan het ongeval met niet volgens de reglementen der haven het bevel te geven aan de aangestelden van verweerster hun werk niet aan te vatten alvorens hij het zijne beëindigd had; dat echter hieruit nog niet zonder meer volgt dat de aangestelde werklieden ontslagen waren om met de nodige voorzichtigheid te werk te gaan;

Overwegende dat ofwel de werklieden het kwestieuze werk moesten kunnen doen zonder enig ongeluk te veroorzaken, ofwel indien zij door zulk werk een niet te vermijden risico schiepen, zij zelf of hun gebieders hieraan niet mochten beginnen zonder voorafgaandelijk al de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen, zoals b.v. het verwijderen van al de pinnen die zich op een gevaarlijke plaats bevonden;

Overwegende echter dat uit geen der opgetekende verklaringen blijkt dat de tolbeambte niet op de hoogte was of niet verwittigd werd dat de dokwerkers bezig waren met het gereedmaken van een hijs; dat het tegenovergestelde moeilijk aan te nemen zou zijn gezien de tolbeambte en de dokwerkers aan een en dezelfde wagen werkten; dat zulks overigens een niet te verontschuldigen verstrooidheid van de tolbeambte zou betekenen;

Overwegende dat een tolbeambte aan de haven, meer dan wie ook, beseffen moet dat zekere werkzaamheden, zelfs uitgevoerd door de best geschoolde dokwerkers, inherent aan het werk zekere gevaren met zich medebrengen en men redelijkerwijze vermijden moet zich zonder noodzaak op de plaats van zulke werkzaamheden te begeven of er te vertoeven;

Dat in casu zulks te meer het geval is daar de tolbeambte verbod opleggen moest of kon dat de dokwerkers hun hijswerk zouden beginnen vooraleer hij zelf met zijn eigen werkzaamheden klaar was gekomen en dus de gevaarlijke plaats verlaten kon;

Overwegende dat niemand een specifiek verkeerd manoeuvre verwijten kan aan de dokwerkers, dat hun toedoen waardoor het ongeval veroorzaakt werd hun niet als fout mag aangerekend worden, temeer daar zij de tolbeambte konden vermoeden als zijnde op de hoogte van het gevaar inherent met het werk verbonden, ook bij het in acht nemen van de grootst mogelijke voorzichtigheid; dat dan ook de verantwoordelijkheid van verweerster op grond van art. 1382 van het Burgerlijk Wetboek niet kan weerhouden worden;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank,

Gehoord het eensluidend advies van de heer J. Van Leuven, Eerste Substituut Procureur der Konings, gegeven in de Nederlandse taal, ter openbare zitting van 12 juni 1957;

Rechtdoende op tegenspraak;

Verklaart de eis onvankelijk doch ongegrond;

Wijst aanleggers ervan af en veroordeelt hen tot de kosten van het geding.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 26 april 1957.

Voorzitter : M. de Necker.

Rechters : M.M. Moerenhout en Van de Vijver.

O.M. : M. Vergote.

Advocaten : Mrs Tahon en Vandermeersch (Izegem).

### Echtscheiding. — « Verzoening » in de zin van artikel 272 B.W.

*De wetgever heeft de verzoening niet omschreven.*

*Door verzoening moet worden verstaan de vergiffenis vanwege de onschuldige echtgenoot, aanvaard door de schuldige echtgenoot en die blijkt uit de hereniging van de echtgenoten.*

*De verzoening is een overeenkomst tussen de echtgenoten. Zij houdt een zedelijk bestanddeel in, zijnde de preciese kennis door de onschuldige echtgenoot van de grievende feiten, die aan de grond van de vordering liggen en de opzettelijke wil deze te vergeven, en een materieel bestanddeel, zijnde daden, waaruit de vergiffenis blijkt.*

*Om te beoordelen of verzoening aanwezig is moet de rechter zich stellen op de dag, dat de gemeenschappelijke wil enerzijds om te vergeven en anderzijds om die vergiffenis te aanvaarden, ontstaan is.*

*De verworven verzoening kan niet worden ingetrokken, zodat indien de schuldige echtgenoot opnieuw zijn verplichtingen niet nakomt, er aanleiding kan zijn voor de onschuldige echtgenoot tot het instellen van een nieuwe vordering, steunend op nieuwe feiten, doch waarbij gewag kan gemaakt worden van de oude grieven, zonder dat de vroeger ingestelde vordering kan herleven of worden voortgezet.*

*Hij, die de exceptie van verzoening inroept, moet ze bewijzen. Dit bewijs kan worden geleverd door alle middelen rechtens, de eed en de bekentenis inbegrepen, daar het te dezen niet gaat om de staat van personen te wijzigen doch om hem te behouden.*

*De exceptie van verzoening is van openbare orde, zodat zij in elke stand van het geding mag worden ingeroepen door de partijen, het openbaar ministerie en de rechtbank, die ze ambtshalve mag toepassen.*

*De beoordeling van de feiten, waaruit verzoening moet blijken, is souverain overgelaten aan de rechter, die kennis neemt van de grond der zaak.*

*Ofschoon het blijven samenwonen, de terugkeer van de onschuldige echtgenoot onder het echtelijk dak en het hervatten van geslachtsbetrekkingen na de grievende feiten een ernstig vermoeden van verzoening opleveren, impliceren zij deze niet noodzakelijk, zo uit de omstandigheden blijkt, dat zij op andere wijze kunnen worden uitgelegd.*

*De ononderbroken voortzetting door de schuldige echtgenoot van de gedragingen, die de grieven uitmaken, waarop de vordering tot echtscheiding steunde, is met de verzoening onverenigbaar, daar zij de rechtzinninge aanvaarding van de vergiffenis door de schuldige echtgenoot uitsluit.*

Merlevede t/ Notebaert.

Overwegende dat de vordering strekt :

1. tot het toestaan van de echtscheiding, ten voordele van eiseres, met machtiging het geveld vonnis te laten betekenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar de echtgenoten hun

woonplaats hadden ten tijde van het instellen van de vordering;

2. tot het bekomen van de bewaking over de minderjarige, gemeenschappelijke kinderen, gesproten uit het huwelijk, Claudine en Jerry, en wat dit laatste betreft, tot de uitvoerbaarheid van het vonnis bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg;

#### I. In feite :

Overwegende dat Merlevede H. op 25 mei 1956, een rekwest tot inleiding van een echtscheidingsprocedure heeft ingediend, op grond van zware beledigingen en erge mishandelingen;

Dat de zware beledigingen bestaan in de betrekkingen onderhouden door verweerder gedurende drie jaar, met genaamde R. v.d.B. een bediende van de handel van partijen;

Overwegende dat bij bevelschrift in kortgeding, dd. 5 juli 1956, onder meer, de beide gemeenschappelijke minderjarige kinderen aan eiseres werden toevertrouwd, staande de procedure, aan eiseres een onderhoudsgeld van 6.500 fr. in de maand werd toegekend en haar als verblijfplaats, haar ouderlijk huis, werd aangewezen;

#### II. In rechte :

##### A. Betreft de ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweerder de exceptie van verzoening tussen de echtgenoten tegenwerpt;

Overwegende dat luidens art. 272 B.W.B. de eis tot echtscheiding vervalt door de verzoening van de echtgenoten, tot stand gekomen, hetzij sedert de feiten, welke die rechtsvordering kunnen rechtvaardigen, hetzij na het instellen van de eis in echtscheiding;

Overwegende dat de wetgever de verzoening niet wettelijk heeft bepaald;

Overwegende dat door verzoening moet worden verstaan, de vergiffenis vanwege de onschuldige echtgenoot, aanvaard door de foutieve echtgenoot en die zich uit door de hereniging der echtgenoten; (Kluyskens : Burg. Recht, T. VII, Personen- en Familierecht, bl. 394; De Page : Dr. Civ. T. I, bl. 814; Nouvelles : Dr. Civ. T. II, bl. 174; Verbr. 14 maart 1954, Pas 1954, I, bl. 785);

Overwegende dat de verzoening een overeenkomst tussen de echtgenoten uitmaakt (Planiol et Ripert : Dr. Civ. T. II, n° 534);

Overwegende dat zij een zedelijk bestanddeel inhoudt, dit is de preciese kennis der grievende feiten, aan de grond van de vordering, door de onschuldige echtgenoot en de opzettelijke wil deze te vergeven, en een stoffelijk bestanddeel, zijnde de daden waaruit de vergiffenis blijken zal; (Nouvelles : Dr. Civ. T. I, bl. 175);

Overwegende dat, om te oordelen indien verzoening aanwezig is, de rechter zich moet stellen op de dag, dat de gemeenschappelijke wil enerzijds van te vergeven en anderzijds de vergiffenis te aanvaarden, ontstaan is;

Overwegende dat de verworven verzoening niet vatbaar is voor intrekking, zodat, indien de schuldige echtgenoot opnieuw aan zijn verplichtingen te kort komt, er aanleiding kan zijn voor de onschuldige echtgenoot, tot het instellen van een nieuwe vordering, gesteund op nieuwe feiten, maar waarin kan gewag gemaakt worden van de oude grieven, zonder dat de vroeger ingestelde vordering zou herleven en zou kunnen voortgezet worden;

Overwegende dat diegene die de exceptie van verzoening inroept, deze moet bewijzen;

Overwegende dat zulk bewijs toegelaten is door alle bewijsmiddelen van gemeen recht, de eed en de beken-

tenis inbegrepen, daar het ter zake niet gaat om de staat van personen te wijzigen, maar wel hem te behouden; (De Page : Dr. Civ. T. I, bl. 817; Kluyskens : Burg. Recht, T. VII, Personen- en Familierecht, bl. 394);

Overwegende dat de exceptie van verzoening, van openbare orde is;

Dat daaruit volgt dat zij, in elke stand van het geding, mag ingeroepen worden, door de partijen, het Openbaar Ministerie, en de Rechtbank dewelke deze ambtshalve mag toepassen; (De Page : Dr. Civ. T. I, 817; Kluyskens : Burg. Recht, T. VII, Personen- en Familierecht, bl. 394; Beroep Luik : 7 maart 1914, Pas. 1915-16, II, bl. 324; Beroep Gent : 21 maart 1900, Pas. 1900, II, bl. 351);

Overwegende dat de beoordeling van de feiten waaruit verzoening blijken moet, souverain overgelaten wordt aan de rechter, gevat van de grond der zaak; (Verbr. 22 nov. 1906, Pas. 1907, I, bl. 49; Verbr. Fr. 27 oct. 1930, Gaz. Pal. 18 nov. 1930);

Overwegende dat het blijven samenwonen, de terugkeer van de onschuldige echtgenoot onder het echtelijk dak, noch het hernemen van geslachtsbetrekkingen sedert de feiten, alhoewel een ernstig vermoeden van verzoening zijnde, deze niet noodzakelijk impliceren, zo, uit de omstandigheden blijkt, dat zij, op een andere wijze uit te leggen zijn; (Kluyskens : Burg. Recht, T. VII, Personen- en Familierecht, bl. 394-95; Beroep Gent : 16 jan. 1926, Pas. 1926, II, bl. 159);

Overwegende dat de ononderbroken voortzetting door de schuldige echtgenoot van de tekortkomingen, welke de grieven uitmaken waarop de vordering tot echtscheiding gesteund was, met de verzoening onvereenigbaar is, daar het de rechtzinnige aanvaarding van de vergiffenis door de schuldige echtgenoot uitsluit; (Cass. 14 mars 1954, Pas. 1954, I, bl. 785; Rev. crit. jur. belge, 1957, bl. 83);

Overwegende dat ter zake, verweerder beweert dat de verzoening tussengekomen tussen de echtgenoten, voldoende blijkt uit het verloop van volgende omstandigheden;

Dat in oktober 1956, eiseres opnieuw bij verweerder in het echtelijk huis haar intrek heeft genomen en zich is komen vestigen,

Dat van dit ogenblik, de echtgenoten een normaal gezin hebben gemaakt, tussen hen en met hun kinderen, waarover het gezag terug uitgeoefend werd door de echtgenoot;

Dat dit gezins- en huwelijksleven volkomen en in elk opzicht tot zijn uiting is gekomen, en partijen dezelfde echtelijke kamer betrokken, echtelijk verkeerden en samen met de kinderen op hun vrije ogenblikken uitgingen;

Dat eerst sinds 26 januari 1957, de echtgenote, bewarend dat zij overspannen was en rust behoefde, uit het echtelijk dak is verdwenen en in de haar toegevoerde verblijfplaats niet aanwezig is;

Dat dan op 9 februari 1957, de dagvaarding werd doorgezonden;

Overwegende dat eiseres beweert dat zij nooit het inzicht had zich te verzoenen, maar enkel een proef heeft willen doen, daar de echtgenoot beloofd had niet meer te drinken en erbij voegende, dat alle betrekkingen met de andere vrouw afgebroken waren;

Dat mocht zelfs aangenomen worden, dat zij de bedoeling had aan haar echtgenoot vergiffenis te schenken, deze laatste nooit rechtzinnig deze vergiffenis heeft aanvaard, daar verweerder van meet af aan, weer uitzette, zich overleverde aan de drank, weer uitging met andere vrouwen, een dag en een nacht uitbleef, de huisraad aan stukken sloeg, en eindelijk geverbaliseerd werd om in dronken toestand, een auto

gevoerd te hebben, feit waarvoor hij sedertdien veroordeeld werd;

Overwegende dat eiseres geen enkele omstandigheid inroept waaruit zou blijken dat zij, toen zij terugkeerde in de echtelijke woonst, met de haar toevertrouwde kinderen, het echtelijk leven hervatte en normaal gemeenschap hernam met haar echtgenoot, zij enkel de bedoeling had een proef te doen, zonder bepaald inzicht tot verzoening;

Dat het hernemen van het normaal echtelijk leven, zonder enige dwang, en van regelmatige geslachtsbetrekkingen, welke uitsluit dat zij maar het gevolg zouden zijn van een kortstondige of onberedeneerde gemoedsopwelling, de vergiffenis bewijzen, in hoofde van de gegriefde echtgenoot, (Pand. Belg. v° Divorce, n° 449; Ber. Brussel, 25 juni 1862, B.J. 1862, col. 945; Beroep Brussel, 22 juli 1898, Pas. 1898, II, bl. 155) tenzij uitzonderlijke omstandigheden, waarvan de aanwezigheid ter zake niet blijkt;

Overwegende echter dat zo de feiten aangehaald door eiseres echt blijken, de vergiffenis van de vroegere grieven door eiseres verleend, door verweerder niet rechtzinnig werd aanvaard, hetgeen het ontstaan van de verzoening belet heeft; (Cass. 14 mars 1954, Pas. 1954, I, 785);

Overwegende dat aan verweerder dient toegelaten te worden de feiten te bewijzen waaruit hij de verzoening afleidt, en aan eiseres deze te bewijzen waaruit blijken zou dat geen verzoening tot stand gekomen is.

Bex t/ Konix

Overwegende dat bij akte verleden voor notaris Hechtermans te Hasselt, de 5 mei 1943, de echtgenoten Bex-Moermans, aan verweerder, hun kleinzoon en zoon van eisers, bij gifte onder levenden schonken met voorbehoud van vruchtgebruik en andere voorwaarden aangehaald in de akte, een huis met aanhorigheden, gelegen te Hasselt, aan de Kuringersteenweg, sectie F, nr 85/q/2 van het kadaster, groot 1 a 50 ca; dat de scherkers respectief overleden op 5 juni 1949 en 17 juli 1953;

Overwegende dat eiseres reservataire erfgename is van hare ouders; dat deze bij hun overlijden niets meer zouden hebben bezeten; dat zij bijgevolg de inkorting vraagt van de bedoelde gift tot het beschikbaar gedeelte;

Overwegende dat verweerder het in principie eens is over de gevraagde inkorting; dat echter een eerste en voorname moeilijkheid is gelegen bij het bepalen van de in te brengen waarde, daar het goed in april 1944 door luchtbombardement totaal werd vernield, zodat alleen nog de grond en een puinhoop overbleven;

Overwegende dat verweerder voorhoudt dat het gebouw moet worden beschouwd als vernield door toeval of overmacht en de waarde er van dus overeenkomstig zekere rechtsleer, niet zou moeten worden ingebracht;

Overwegende dat eisers voorhouden dat het zich hier niet om een eigenlijk geval van overmacht of toeval zou handelen, maar mogelijk om een overheidsdaad, en dat moeten worden ingebracht én de waarde van de grond én de voor oorlogsschade ontvangen vergoeding;

Overwegende dat de moeilijkheid moet worden opgelost naar luid de bepalingen van art. 1303 van het burgerlijk wetboek welke hier analogisch kunnen worden toegepast; (Rép. prat. du droit belge, V° Successions, nr 2113)

Overwegende dat de begiftigde in wiens handen het geschonken goed te niet gaat door de schuld van een ander, tegen deze een vordering tot schadevergoeding heeft; dat deze vordering moet worden ingebracht of de ontvangen schadevergoeding, indien deze reeds werd uitbetaald;

Overwegende dat hieruit volgt dat alleen het bedrag van de vergoeding in aanmerking komt voor inbreng, in zoverre deze vergoeding beantwoordt aan de toestand bestaande op het ogenblik van de schenking; dat niet in aanmerking komt de hypothetische waarde, die het goed zou hebben gehad op het ogenblik van het overlijden van de schenker, daar het goed alsdan niet meer bestond en vervangen was door de vordering tot schadevergoeding die de begiftigde had, eventueel door de reeds ontvangen vergoeding; dat de begiftigde daarom ook niet kan verplicht worden meer in te brengen dan de vergoeding, die hem door de bevoegde rechtsmacht werd toegekend;

Overwegende dat partijen trouwens blijkbaar dezelfde mening waren toegedaan wanneer zij op 22 mei 1951 overeenkwamen dat na het overlijden van grootvader en de definitieve afhandeling der vergoeding voor oorlogsschade, alle zaken en voorwerpen aan inbreng onderworpen tot een massa zullen worden samengebracht en er zal worden overgegaan tot de verdeling en vereffening van zijn nalatenschap en van deze van zijn echtgenote;

Overwegende dat het dus nodig is een deskundige te gelasten met de bepaling van de toestand van de grond op 5 mei 1943 en van zijn waarde in deze toestand op

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

4e Kamer — 21 juni 1957.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Kranzen.

O. M.: M. Weyens.

Advocaten: Mrs Warnants en Koninckx.

**Inkorting van schenking. — Geschonken huis in april 1944 door luchtbombardement geheel vernield. — Analogische toepassing van artikel 1303 B.W.**

*Gift van een huis door de grootouders aan hun kleinzoon, door welke gift de legitieme partie van hun dochter (moeder van de begiftigde) is geschonden. Inkorting gevorderd.*

*Huis in april 1944 door luchtbombardement totaal vernield.*

*De moeilijkheid moet worden opgelost volgens de bepalingen van art. 1303 B.W., welke hier analogisch kunnen worden toegepast,*

*De begiftigde, in wiens handen het geschonken goed tenietgaat, door de schuld van een ander, heeft tegen deze een vordering tot schadevergoeding; deze vordering moet worden ingebracht ofwel de ontvangen schadevergoeding, indien deze reeds is uitbetaald.*

*Hieruit volgt, dat alleen het bedrag van de vergoeding in aanmerking komt voor inbreng, in zover deze vergoeding beantwoordt aan de toestand, bestaande op het ogenblik van de schenking; niet in aanmerking komt de hypothetische waarde, die het goed zou hebben gehad op het ogenblik van het overlijden van de schenker, daar het goed toen niet meer bestond en vervangen was door de vordering tot schadevergoeding, die de begiftigde had, eventueel door de reeds door hem ontvangen vergoeding. De begiftigde kan daarom ook niet verplicht worden meer in te brengen dan de vergoeding, die hem door de bevoegde rechtsmacht is toegekend.*

Commentaar  
op de  
Farmaceutische wetgeving  
in België  
(±500 blz.)

door : Apotheker L. VANDENBUSSCHE  
Professor Dr. Apotheker P. BRAECKMAN  
Doctor in de rechten : R. VEKEMAN

gevolgd van : **De codificatie der volledig bijgewerkte wettelijke en reglementaire Bepalingen betreffende de uitoefening der Artsenijbereidkunde.** (± 100 bladz.)

**Prijs :** 470 Fr. in gebonden in stempelband — 600 bladzijden — formaat 245 x 170 mm.

**Inschrijving :** Het boek wordt uitsluitend bij inschrijving verkocht ; deze staat open **tot 31 januari 1958** ; voor bestellingen na die datum gedaan kan geen waarborg meer gegeven worden.

De inschrijving moet gezonden worden aan : L. Vandenbussche, apotheker, Menen, en vergezeld zijn van een voorschot van 250 Fr. te storten op zijn postcheck 22955. Het saldo is betaalbaar bij de aflevering van het boek.



6-6-1949 en 17-7-1953 en met het nazicht of de vergoeding wegens oorlogsschade van het huis werd bepaald op grond van de toestand op 5 mei 1943, ofwel of deze toestand veranderde tussen deze datum en de vernieling in april 1944, zodat de vergoeding beïnvloed werd door deze verandering;

Overwegende dat de andere betwistingen nuttig zullen opgelost worden na de bespreking van het deskundig verslag; dat de aandacht van partijen echter nu reeds wordt getrokken dat aan de grootvader na wederopbouw van het huis opnieuw een vruchtgebruik werd toegekend; dat geen van beide partijen tot nu toe voldoende uitleg heeft verschaft over de berekening van het vruchtgebruik, dat terugslaat op twee gans verschillende perioden in gans verschillende omstandigheden;

Gelet op de voorschriften van de art. 2-30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, welke werden nageleefd;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank, gehoord de Heer Weyens, Substituut Procureur des Konings, in zijn advies, uitspraak doende tegensprekelijk,

Alvorens verder te statueren, duidt aan als deskundige, bij gebrek aan overeenkomst desaangaande tussen partijen, zoals voorzien bij art. 305 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging, de heer Georges Vanderstraeten, ere-bewaarder der hypotheeken te Hasselt, Guffenslaan, met opdracht :

« het hierboven aangeduide goed te bezoeken en de waarde van de grond te bepalen op 6 juni 1949 en 17 juli 1953, volgens de toestand bestaande op 5 mei 1943; tevens na te gaan of de vergoeding voor oorlogsschade van het gebouw werd bepaald volgens de toestand op laatstvermelde datum en zoniet na te gaan welke veranderingen in de toestand tussen 5 mei 1943 en april 1944 de bepaling van die vergoeding hebben beïnvloed; aan partijen kennis te geven van zijn voorlopige besluiten, en na hun opmerkingen desaangaande te hebben gehoord, een gemotiveerd verslag neer te leggen ter griffie. »

Behoudt de uitspraak over de kosten voor;  
Verzendt de zaak naar de algemene rol.

## CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

8e Kamer — 11 april 1957

Alleen rechtsprekend rechter : M. Jans.

O. M. : M. Van der Planken.

Advocaten : Mrs Van den Berghe, Lesthaeghe en Castille.

**Arbeidsongeval. — Subrogatie van de verzekeraarwet in de rechten van de verzekerde werkgever tegen de derde, die verantwoordelijk is voor het ongeval. — Schade.**

*Subrogatie van de verzekeraar-wet in de rechten van de verzekerde werkgever om van de derde, die verantwoordelijk is voor het ongeval, de vergoedingen terug te vorderen, die hij werkelijk aan het slachtoffer heeft uitbetaald, doch enkel die, welke het slachtoffer krachtens het gemene recht van deze derde zou mogen vorderen tot herstel van zijn materiële schade.*

*Niet-ontvankelijkheid hic et nunc van de vordering van de verzekeraar-wet, strekkend tot ver-*

*goeding van de bedragen, die hij zal moeten betalen tot het einde van de revisietermijn, alsook van het kapitaal, dat zal dienen te worden gestort tot vestiging van de jaarlijkse rente en voor prothesen, daar deze bedragen niet werkelijk aan of ten behoeve van het slachtoffer zijn uitbetaald. Begroting van schade : zie nader het vonnis.*

O.M., Reynders en General Accident b.p.  
t/ Roelans.

Overwegende dat uit het deskundig verslag van Dokter Steyaert blijkt dat de burgerlijke partij Reynders tengevolge van het ongeval een breuk opliep met ontwrichting van beide enkels van de linker-voet, hetgeen een aanzienlijke spierafmagering van de linkerkuit heeft medegeslept en een lichte stramheid in de linker knie;

Dat zij een volledige werkonbekwaamheid onderging van 17 september 1953 tot 15 juni 1954, datum van de werkherneming, gevolgd van een invaliditeit van 30 % tot 20 december 1954, datum van de heling;

Dat de bestendige invaliditeit op 15 % te schatten is, zo in algemene zin als van beroepswege;

*Eis B.P. Reynders :*

Overwegende dat het vonnis dezer kamer op 12 februari 1954 geveeld, definitief uitspraak deed over de bedragen gevorderd hoofdens herstelling motor, depannage, vervoer naar huis en schade aan klederen;

Dat op dit gedeelte van de eis derhalve niet meer mag teruggekomen worden;

Overwegende dat het bedrag van 7.580,— frank gevraagd voor loonverlies gedurende de tijdelijke werkonbekwaamheid niet wordt betwist;

Dat van dit bedrag, het reeds toegekend bedrag van 3.775 frank dient afgetrokken, zodat deze post uiteindelijk bedraagt : 7.580 — 3.775 = 3.805,— frank;

Overwegende dat de burgerlijke partij uitdrukkelijk verklaart geen vergoeding te vorderen wegens loonverlies spruitende uit de bestendige werkonbekwaamheid, daar dit verlies vergoed wordt door de verzekeraar-wet;

Dat de schadepost «zedelijke schade» dan ook enkel de vergoeding beoogt van de pijnen en smarten die de burgerlijke partij tengevolge van haar verwondingen geleden heeft en lijden zal;

Dat deze morele schade billijk zal vergoed worden door de toekenning van een bedrag van 30.000,— frank waarvan af te trekken de reeds provisioneel toegekende som van 5.000,— frank;

*Eis B.P. General Accident Fire & Life :*

Overwegende dat de burgerlijke partij verklaart dat gedaagden haar alles betaald hebben wat zij op basis van de wet op de arbeidsongevallen heeft betaald tot 30 juni 1956;

Dat haar huidige eis derhalve uitsluitend de vergoedingen betreft die zij verschuldigd is of zal zijn, op grond van deze wet, hoofdens de bestendige werkonbekwaamheid van het slachtoffer;

Overwegende dat de burgerlijke partij, als verzekeraar-wet gesubrogeerd in de rechten van de verzekerde werkgever bij toepassing van artikel 22 Wet 11-6-1874, en derhalve in deze van het slachtoffer overeenkomstig artikel 19 Wet op de arbeidsongevallen, vanwege de derde verantwoordelijk voor het ongeval,

slechts de vergoedingen mag terugvorderen die zij werkelijk aan het slachtoffer uitbetaald heeft en die het slachtoffer krachtens het gemeen recht vanwege deze derde zou mogen terugvorderen tot herstel van zijn materiële schade;

Overwegende dat de sommen gevorderd hoofdens nog te betalen sommen tot het einde van de revisietermijn, alsook hoofdens kapitaal op 9 mei 1959 te storten ter vestiging van de jaarlijkse rente en voor prothesen hic et nunc onontvankelijk zijn, daar deze sommen niet effectief aan of voor het slachtoffer werden uitbetaald;

Overwegende dat verder dient onderzocht of het slachtoffer recht heeft op vergoeding hoofdens materiële schade spruitend uit zijn bestendige werkbekwaamheid van 15 %, ten einde na te gaan of de eis van de burgerlijke partij tot terugbetaling van de sommen reeds betaald voor vervallen trimesters op 3 oktober 1956 en op 2 januari 1957 gegrond is;

Overwegende dat de bestendige aantasting van de fysieke gaafheid van het slachtoffer voor deze laatste onbetwistbaar een risico uitmaakt voor het behoud van zijn huidige bediening en hem een kans ontnemt om later, bij verlies ervan, een even winstgevendende bedrijvigheid uit te oefenen;

Dat hij aldus een materiële schade lijdt die thans zeker is en voor onmiddellijke vergoeding vatbaar;

Dat de vrij geringe graad van zijn bestendige werkbekwaamheid en de aard der blijvende letsels echter niet toelaten te zeggen dat deze schade evenredig is met 15 % van zijn huidig loon;

Dat deze schade dan ook bij gemis aan nauwkeurige berekenings-elementen ex aequo et bono dient beraamd te worden, en rekening houdende met al de elementen der zaak billijk op 100.000,— frank mag worden vastgesteld;

Dat de burgerlijke partij derhalve haar rechten tot terugbetaling slechts in die mate zal kunnen doen gelden tegenover gedaagden;

Dat de gevraagde bedragen van 3.158 en 3.159 frank gevoegd bij de sommen door de burgerlijke partij aan het slachtoffer gestort wegens zijn bestendige invaliditeit en door gedaagden aan de burgerlijke partij terugbetaald — binnen de perken vallen van dit bedrag en dienvolgens mogen toegekend worden;

De Rechtbank, verklaart de eis van de burgerlijke partij Reynders ontvankelijk en in de hierna bepaalde mate gerond :

Veroordeelt beide gedaagden solidair om aan de burgerlijke partij te betalen de som van 28.805,— frank te vermeerderen met de vergoedende intresten sedert 17 september 1953, de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding, inbegrepen deze van de herdaging en van het deskundig verslag;

Zegt dat er geen aanleiding bestaat om huidig vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren;

De Rechtbank, verklaart de eis van b. p. General Accident hic et nunc niet ontvankelijk in zoverre deze eis de terugbetaling beoogt van de nog te betalen renten tot op het einde van de revisietermijn, van het kapitaal te storten op 9 mei 1959 ter vestiging van de jaarlijkse rente, van het kapitaal voor prothesen;

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond voor het overige;

Veroordeelt gedaagden solidair om aan de burgerlijke partij te betalen de som van 6.317 frank, met de gerechtelijke intresten en de kosten des geding;

Verleent akte aan de burgerlijke partij van haar voorbehoud voor de toekomst.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 22 januari 1957.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs De Ridder en Snoeck.

### Gezag van gewijsde van vonnis.

*Voor het bezitten van gezag van gewijsde is het voldoende dat het vonnis definitief is, ofschoon daartegen nog enig rechtsmiddel openstaat.*

*Dit gezag komt toe aan de beweegredenen, die een noodzakelijke steun zijn van het beschikkend gedeelte. Het strekt zich uit tot de toekomstige voordeelingen, die virtueel en noodzakelijk lu'dens het eerst uitgesproken vonnis impliciet zijn afgewezen.*

*Wanneer een recht in een eerste geding volgehouden of betwist is, is er gewijsde zaak voorhanden bij wijze van identiteit van voorwerp, indien in het tweede geding hetzelfde recht in het geding wordt gebracht, zelfs om er een nieuw gevolg uit af te leiden, derwijze dat door te beslissen over de nieuwe vordering de rechter een vroegere beslissing zou komen tegen te spreken.*

Van den Bergh t/ Coleman.

Overwegende dat verweerder voor eiser een woonhuis heeft gebouwd;

Overwegende dat eiser bij verschillende leveranciers materialen besteld en betaald heeft welke in gezegd woonhuis werden verwerkt;

Overwegende dat eiser o.m. een factuur betaalde van de heer G. Sueys te St-Niklaas (9.188,30 fr.) en een factuur van de firma Wwe J. Koklenberg en Zonen te St-Niklaas-Waas (5.918,90 fr.);

Overwegende dat de vordering er toe strekt verweerder zich te horen verwijzen om voormelde bedragen aan eiser terug te betalen;

Overwegende dat de vordering in de tweede plaats strekt tot de aanstelling van een deskundige die het bestaan zou vaststellen van de fouten en gebreken welke de bouw — volgens eiser — vertoont en waarvan hij de lijst in zijn dagvaarding heeft opgesomd;

### I. Wat betreft de terugbetaling van facturen.

Overwegende dat de rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde, bij vonnis van 12 juli 1956, tussen partijen heeft beslist dat de kwijting van hun facturen, door eiser, « voor doel (hadden) aan Van den Bergh ontlasting te geven ten aanzien van Coleman, van de bedragen betaald aan (de leveranciers) en die in mindering moeten komen van het bedrag voor hetwelk oorspronkelijk de overeenkomst tussen Van den Bergh en Coleman was aangegaan »;

Overwegende dat dit vonnis uitspraak deed over de aanvraag waarbij Van den Bergh tegen Coleman de terugbetaling vorderde van een factuur betreffende materialen geleverd door zekere heer Prosper Vermeulen, voor een bedrag van 16.457,30 fr.;

dat het vonnis aanneemt dat er tussen partijen op 11 november 1955 een voorlopige aanvaarding van de werken is tussengekomen en dat de toen opgemaakte afrekening sloot met een saldo van 20.312,50 fr. door Van den Bergh verschuldigd;

dat de rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde beslist heeft dat de betaling door Van den Bergh van de factuur Vermeulen, als een gedeeltelijke betaling gold, bij wijze van compensatie, van het debet-



saldo van eiser belopende 20.312,50 fr., zodat laatstgenoemde nog aan Coleman het verschil of (20.312,50 frank min 16.457,30 frank) 3.855,2 frank verschuldigd bleef;

Overwegende dat dit vonnis door Van den Bergh uitgevoerd werd en aldus de kracht van het gewijsde verworven heeft;

Overwegende dat gezegd vonnis zich niet heeft uitgesproken en zich trouwens niet d'ende uit te spreken nopens de kwestie te weten welk het gevolg zou zijn, tussen partijen, van de betaling door eiser, van nog andere facturen van leveranciers, boven de oorspronkelijke aannemingsprijs van 340.000 fr.;

Overwegende dat de mogelijkheid, na voormeld vonnis, voor Van den Bergh bestond — indien hij nieuwe facturen zou moeten betalen — te beweren dat al wat hij nog ter ontlasting van Coleman zou kwijten, hem door Coleman zou dienen terugbetaald te worden;

Overwegende dat dit geval zich weldra voordeed en dat Van den Bergh vóór de heer Vrederechter te Sint-Niklaas-Waas, tegen Coleman de terugbetaling vorderde van de factuur Sueys (9.188,50 fr.);

Overwegende dat zijn vordering bij vonnis van 15 oktober 1956 van de hand werd gewezen;

Overwegende dat de Vrederechter zijn beslissing steunde op het vonnis van de Rechtbank van Dendermonde dat verklaard had dat de som van 3.855,20 fr. « het enige door Van den Bergh schuldig erkend saldo is wat hij nog aan Coleman moet betalen »;

Overwegende dat de Vrederechter hieruit, zijnerzijds, besluit dat, in wederkerige zin, « verweerder (Coleman) aan aanlegger (Van den Bergh) niets meer schuldig is betreffende het bouwen van dat huis »;

Overwegende dat indien eiser niet overtuigd is dat die « wederkerigheid » zich opdringt of indien hij het vonnis van de Vrederechter desbetreffend onvoldoende gemotiveerd acht, het hem vrij staat tegen gezegd vonnis het verhaal in te stellen waarover hij nog zou kunnen beschikken;

Overwegende dat zolang nochtans gezegd vonnis niet te niet is gedaan of verbroken wordt, het zich aan de zetelende rechtbank opdringt met het gezag van het gewijsde;

Overwegende dat het volstaat dat het vonnis definitief weze — alhoewel nog vatbaar voor enig verhaal — om dit gezag te bezitten;

Overwegende dat dit gezag behoort aan de beweegredenen die een noodzakelijke steun zijn van het beschikkend gedeelte;

dat dit gezag zich trouwens uitstrekt tot de toekomstige aanvragen die virtueel en noodzakelijk luidens het eerst uitgesproken vonnis impliciet afgevoerd zijn (Daloz, Répertoire de Droit Civile, 1951, V<sup>is</sup> Chose jugée, n° 138 en volg.);

Overwegende dat wanneer een recht volgehouden werd of betwist werd in een eerste geding, er gewijsde zaak voorhanden is bij wijze van identiteit van voorwerp, indien in het tweede geding hetzelfde recht in het gedrang wordt gebracht, zelfs om er een nieuw gevolg van af te leiden, derwijze dat met te beslissen over de nieuwe aanvraag de rechter een vroegere beslissing zou komen tegen te spreken (Hrb. Gent, 20 mei 1916, J.C.F. 1916, blz. 213);

Overwegende dat waar het vonnis van de heer Vrederechter van Sint-Niklaas beslist heeft dat niet alleen Van den Bergh niets meer verschuldigd was aan Coleman na betaling van 3.855,20 fr., doch dat — wederkerig — Coleman niets meer aan Van den Bergh moet betalen betreffende het bouwen van het huis, die beslissing zich aan de zetelende Recht-

bank opdringt niet alleen wat betreft de factuur Sueys (9.188,30 fr.) die door de Vrederechter besproken was, doch eveneens voor elke andere factuur waarvan de terugbetaling in dezelfde voorwaarden zou gevraagd worden;

dat dit o.a. het geval is voor de factuur van de firma Wwe J. Koklenberg en Zonen (5.918,90 fr.);

## II. Wat betreft de beweerde gebreken.

Overwegende dat eiser de vaststelling vraagt door deskundige, van de fouten welke het werk z.i. vertoont — met schatting van de herstellingskosten en raming van de eventueel blijvende minderwaarde;

Overwegende dat die aanvraag aldus dient geïnterpreteerd te worden dat eiser de betaling vordert van gezegde herstellingskosten en van gezegde minderwaarde, doch zich voorbehoudt het bedrag van gezegde vergoeding nader te bepalen na die schatting door deskundige;

Overwegende dat de aldus geïnterpreteerde aanvraag op dit punt ontvankelijk is, doch integendeel niet gegrond voorkomt;

dat het vonnis van de burgerlijke rechtbank van Dendermonde inderdaad ook dit punt reeds heeft beslecht;

dat verweerder immers bij wedereis de veroordeling van eiser had gevraagd tot betaling van het saldo van de afrekening der uitgevoerde werken;

dat eiser tegen die wedereis aanvoerde dat de werken niet voltooid en alleszins slecht uitgevoerd waren; dat dit verweermiddel van de hand werd gewezen vermits de wedereis van Coleman door de Rechtbank ingewilligd werd, niettegenstaande dit argument;

Overwegende dat de aangeklaagde defecten alle zichtbare gebreken betreffen;

dat eiser die gebreken — voor zover zij zouden bestaan — heeft aanvaard door het saldo van de rekening (3.855,20 fr.) zonder voorbehoud te betalen;

## III. Wat betreft de aanvraag van vergoeding wegens roekeloos geding.

Overwegende dat verweerder in onderhavig geding de veroordeling vordert van eiser tot betaling van 4.000 fr. uit hoofde van roekeloos en tergend geding;

Overwegende dat het voor eiser blijkbaar moest zijn dat zijn aanvragen reeds waren afgewezen geworden; dat hij niet blijkt enige poging tot verzoening te hebben aangewend en aan verweerder zelfs geen aanmaning betekende, waarop verweerder hem nogmaals had kunnen attent maken op het feit dat de zaak reeds gewezen was;

Overwegende dat het instellen van de vordering in de omstandigheden van de zaak wel als onvoldoend beraden voorkomt;

dat de vergoeding uit dien hoofde aan verweerder toekomstige ex aequo et bono op 1.500 fr. mag geschat worden;

### Om deze redenen,

De Rechtbank,

Makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden;

Verklaart de vordering ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst ze dienvolgens van de hand;

En wijzende op de wedereis, verklaart ze ontvankelijk, rechtdoende ten gronde, verwijst eiser om aan verweerder te betalen ten titel van schadevergoeding wegens roekeloos geding, de som van 1.500 fr.;

Verwijst eiser in de kosten.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

16 maart 1957.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.  
 Referendaris : M. Van de Kerckhove.  
 Advocaten : Mrs Gits en Bulckaert.

**Faillissement. — Verkoop van roerende zaak aan de koper vóór zijn faillietverklaring, doch levering eerst na zijn faillietverklaring.**

*De door artikel 568 Fw. gestelde voorwaarden zijn strenger en behelzen meer dan het onderhavige geval, zodat waar de wetgever de revindicatie toelaat binnen de perken van artikel 568 Fw., hij dit a fortiori doet voor het onderhavige geval.*

*De verkoper, die vóór het vonnis van faillietverklaring niet geleverd heeft, is er immers even goed als de verkoper, die vóór het vonnis van faillietverklaring heeft geleverd en de koopwaar onderweg heeft geblokkeerd, in geslaagd de inbezitneming door de kredietverhoging van de koper te beletten.*

*Het ware onrechtvaardig de schuldeisers van de gefailleerde te doen genieten van de opbrengst van koopwaren, die bij de faillietverklaring niet tot de boedel van de gefailleerde behoorden, niet een grond tot kredietwaardigheid van de gefailleerde uitmaken en noch met gelden van de schuldeisers, noch met gelden van de gefailleerde betaald zijn.*

*Na de failliet-verklaring kan de curator de levering slechts in on'vangst nemen tegen betaling van de gehele koopprijs.*

P.V.B.A. Meubelfabriek Dierick & Kinders t/  
 Mr. Bulckaert (faillissement Vanmarcke).

Gezien de daging van 10 oktober 1956, waarbij eiseres jegens de curator de slaapkamer nr. 53, keus 54, geleverd op 28 maart 1956 aan Maertens te Bilzen, terugvordert in natura binnen de 8 dagen der betekening van het vonnis, zoniet betaling vordert van 6.900 frank met alle de kosten van het geding ;

Gehoord de heer Rechter-Commissaris A. Beyaert in zijn verslag ter openbare zitting ;

## Feiten.

Maertens André, die te Bilzen een bijhuis voor Roger Vanmarcke openhoudt, bestelt bij de P.V.B.A. op 15 maart 1956 een slaapkamer nr. 53, keus 54, tegen 6.900 fr. ;

Vanmarcke Roger wordt bij vonnis van onze Rechtbank dd. 24 maart 1956 failliet verklaard ;

de P.V.B.A. levert op 28 maart 1956 aan Maertens te Bilzen de slaapkamer ;

de curator vindt deze slaapkamer bij Maertens, beschouwt ze als behorend tot de failliete boedel en houdt ze tot heden in natura vast ;

10 oktober 1956 : de P.V.B.A. revindiceert ;

## In rechte.

Overwegende dat het doel van het faillissement is de vereffening van hetgeen de schuldenaar bij de faillietverklaring bezit en tijdens het faillissement verkrijgt, ten behoeve van zijn schuldeisers ;

Overwegende dat het faillissement dienvolgens het gehele vermogen van de schuldenaar ten tijde van de faillietverklaring omvat + hetgeen hij gedurende het faillissement verwerft ;

Overwegende dat door het faillietvonnis de rechten van alle partijen vastgelegd worden ;

dat hier de koop-verkoopovereenkomst gesloten werd vóór het faillietvonnis, maar geen levering in de magazijnen van de koper-gefaillieerde of van zijn commissararis, gelast ze te verkopen voor de gefailleerde, gebeurde vóór het faillietvonnis, wel na het faillietvonnis ;

Overwegende dat de toestand van de verkoper van roerende zaken bij faillissement wettelijk als volgt is geregeld :

1) de verkoper heeft op het ogenblik van het faillissement geleverd en de koper heeft de koopwaar in zijn bezit : de verkoper verliest de exceptie van het onuitgevoerde, het voorrecht, het oneigenlijk revindicatierecht van artikel 20, 5° H.W. en het recht tot ontbinding en heeft slechts recht op een dividend naast de andere schuldeisers ;

2) de verkoper heeft op het ogenblik van het faillissement geleverd, maar de koopwaar is nog onderweg (in transitu) : de verkoper kan de oneigenlijke revindicatie binnen de perken van het uitzonderlijk artikel 568 F.W. inroepen ;

3) de verkoper heeft vóór het faillissement niet geleverd en levert niet na het faillissement ; hij behoudt de exceptie van het onuitgevoerde (ten onrechte retentierecht genoemd) ;

4) — en dit in een geval dat door de rechtsleer niet afzonderlijk behandeld wordt, maar vermengd zit in de materie van artikel 568 F.W. (of het oud artikel 578 van het Franse wetboek van koophandel) — de verkoper heeft op het ogenblik van het faillissement nog niet geleverd, maar levert na het faillissement ; de verkoper verliest het zogezegd retentierecht van artikel 570 F.W., daar hij niet meer in het bezit der verkochte zaken is, en onafhankelijk van de kwestie of ook hier het voorrecht, het revindicatierecht van artikel 20, 5° H.W. en het recht tot ontbinding aan de verkoper al dan niet ontzegd zijn krachtens artikel 546 F.W., kan de verkoper in elk geval de oneigenlijke revindicatie van artikel 568 F.W. a fortiori uitoefenen, vermids de koper-gefaillieerde tot op het moment van het faillietvonnis geen openbare bezitter van het roerend goed geworden is, zijn schijnbaar vermogen met het goed niet is vergroot, zijn kredietwaardigheid niet is verhoogd en hij feitelijk over het goed niet kon beschikken, ratio legis van het verbieden der oneigenlijke revindicatie (Lyon-Caen-Renault, T. VIII, 3° druk, n° 848, met noot 1 ; Thaller-Percerou, 8° druk, n° 1950, blz. 1161, met noot 1 ; Perrereou-Desserteaux, Des faillites ... T. II, druk 1937, n° 989 en vlg., vooral n° 1036bis, met noot 1 ; Fredericq, T. VIII, n° 496 ; R.P.D.B. V° Faillite, n° 1456 ; anders en naar onze mening ten onrechte : Hrb. St. Niklaas-Waas, 15 februari 1949, R.W. 1948-49, 1117 ; Rev. Drim. Dr. Comm., 1950, 724) ;

Overwegende dat het revindicatierecht van artikel 568 F.W. niet tot dit geval uitgebreid wordt, maar dat de voorwaarden door artikel 568 F.W. gesteld strenger zijn en meer behelzen dan het onderhavige geval, zodat, waar de wetgever de revindicatie van het bezit binnen de perken van artikel 568 F.W. toelaat, hij dit a fortiori gedoogd heeft voor het onderhavige geval ;

dat immers de verkoper, die vóór het faillietvonnis niet geleverd heeft, er evengoed als de verkoper, die vóór het faillietvonnis leverde en de koopwaar onderweg blokkeerde, in geslaagd is de inbezitneming en de kredietverhoging van de koper te beletten ;

Overwegende dat het onrechtmatig ware de schuldeisers van de gefailleerde te doen genieten van de opbrengst van koopwaren die bij de faillietverklaring niet tot de boedel van de gefailleerde behoorden, geen grond tot krediet van de gefailleerde vormden en noch met gelden van de schuldeisers noch met gelden van de gefailleerde betaald zijn ;

Overwegende dat de overeenkomst van lastgeving tussen Vanmarcke en Maertens door het faillissement eindigt (art. 2003 B.W.) met het gevolg dat Maertens niet meer voor de gefailleerde kon ontvangen (Hof Rennes, 26 Maart 1858, S. 1858, II, 632);

dat de curator de levering na het faillietvonnis slechts in ontvangst kan nemen mits betaling van de gehele koopprijs (analogisch Cass. Fr. 13 augustus 1879, S. 1880, I, 264);

Overwegende dat ter zake niet de onmiddellijke eigendomsoverdracht door de wederzijdse toestemming van partijen de oplossing bepaalt, maar wel de niet-afl levering in het bezit van de koper op het moment van het faillietvonnis overeenkomstig art. 568 F.W.;

Overwegende dat er geen betwisting is over de identiteit der koopwaar noch over het voorhanden zijn in natura; dat eiseres akkoord is om de goederen te Bilzen in ontvangst te nemen;

Overwegende dat de curator in rechte tot de afgifte van de koopwaar genoodzaakt was en hij dus tot de kosten moet worden veroordeeld;

*Om deze redenen,*

De rechtbank,  
alle andere besluiten afwijzend.

Veroordeelt de curator om binnen de acht dagen der betekening van dit vonnis ter beschikking van eiseres te Bilzen te stellen de slaapkamer nr 53, keus 54, op 28 Maart 1956 geleverd aan Maertens;

Verwijst de curator tot de kosten van het geding.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUGGE

17 oktober 1957

Voorzitter : M. L. D'Hoedt.

Rechters : M.M. Viaene en van Liedekerke.

Referendaris : M. Floré.

Advocaten : Mrs Sabbe en Devroe.

### **Naamloze vennootschap. — Overeenkomst tot overdracht van aandelen. — Niet daad van koophandel.**

*Het deelnemen aan de oprichting van een kapitaalvennootschap door inschrijving van aandelen is op zich zelf niet een handelsdaad, wanneer deze inschrijving niet geschiedt met het oogmerk om de aandelen voort te verkopen.*

*Het overnemen van dergelijke aandelen in dezelfde voorwaarden is evenmin als daad van koophandel te beschouwen, zodat de overeenkomst tot overdracht op zich zelf geen handelskarakter bezit.*

*De rechtbank van Koophandel is derhalve niet bevoegd kennis te nemen van een vordering tot ontbinding van dergelijke overeenkomst.*

Verbeke t/ Lust, Collaert en Collaert-Verreken

Overwegende dat de vordering er toe strekt :

1) een overeenkomst van overdracht van aandelen der N.V. Antra dd. 15-12-1955 verbroken of ontbonden te horen verklaren ten nadele van tweede en derde verweerders, en deze laatsten solidairlijk te horen veroordelen tot betaling ten titel van schadevergoeding van een bedrag van 425.760 fr. meer alle verdere wissels door aanlegger sinds de dagvaarding of sinds hun

verschijning betaald en verder gebeurlijk nog te betalen;

2) een overeenkomst van overdracht van zelfde aandelen dd. 14-1-1955 verbroken en desgevallend ontbonden te horen verklaren ten ongelijke van eerste verweerder, en deze laatste te horen veroordelen tot betaling ten titel van schadevergoeding van de som van vijftien wissels, zijnde 425.760 fr., gebeurlijk te vermeerderen met de wissels vervallen lopende het geding, alsmede van de som van 600.000 fr. te vermeerderen of te verminderen lopende het geding;

3) verweerders solidairlijk te horen veroordelen tot de gedingskosten of de ene bij ontstentenis van de andere tot de betaling van het geheel of ieder van zijn aandeel;

Overwegende dat vooreerst de bevoegdheid ratione materiae betwist wordt;

dat verweerders verder besluiten tot niet-ontvanke-lijkheid of ongegrondheid, en bij tegenvordering tot verbreking of ontbinding der overeenkomsten te nadele van aanlegger en veroordeling van deze laatste om te betalen aan eerste verweerder een schadevergoeding ten belope van 425.760 fr. verhoogd met 61.341 fr. verkeersbelasting, en onder voorbehoud van de definitief te worden inkomstenbelastingen als bepaald en aan tweede en derde verweerders een schadevergoeding van 50.000 fr.;

Overwegende dat het deelnemen aan de oprichting van een vennootschap van kapitaal door onderschrijving van aandelen op zich zelf geen handelsdaad uitmaakt, wanneer deze inschrijving niet geschiedt met het oogmerk om de aandelen voort te verkopen (cfr ch. Resteau, Des Sociétés anonymes, 2e uitg., nr 151; R.P.D.B., V° Commerce-Commerçant, nr 99; Fredericq, Dr. Com. B., IV, nr 53);

dat het overnemen van dergelijke aandelen in dezelfde voorwaarden evenmin als een handelsdaad te beschouwen is, zodat de overeenkomsten in casu — waarvan de verbreking of ontbinding gevorderd wordt, op zich zelf geen handelskarakter bezitten;

Overwegende dat evenmin de bepalingen van art. 2 laatste alinea der Wet van 15-12-1872 ter zake dienend zijn om bevoegdheid toe te kennen aan de Rechtbank van Koophandel, gezien aanlegger niet bewijst dat verweerders handelaars zijn; dat zelfs indien sommige van verweerders handelaars mochten zijn, zulks blijkbaar niet het geval is met anderen (bv. derde verweester, zoals door verweerders opgeworpen, en door aanlegger niet weerlegd noch betwist);

dat waar het niet om objectieve handelsdaden gaat, en waar de verschillende verweerders de ene de hoedanigheid van handelaar bezitten en de andere niet, de Rechtbank van Koophandel, bij toepassing van Art. 37ter en 37bis der Wet op de bevoegdheid als onbevoegd voorkomt voor allen, zonder dat dient onderzocht of de verbintenissen al dan niet een ondeelbaar karakter vertonen (cfr Kooph. Brussel 13-3-1957, Jur. Com. Brux., 1957, p. 213);

*Om deze redenen,*

De Rechtbank :

Wijzende op de tegenspraak, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaart zich onbevoegd ratione materiae, dienvolgens verzendt aanlegger om zich te voorzien als naar recht, en verwijst aanlegger tot de kosten des gedings.

## VREDEGERECHT TE NEERPELT

11 juni 1057.

Vrederechter : M. Roelandts.

Advocaten : Mrs. Geyskens en Verhoeven.

**Landpacht. — Onderscheid tussen pacht- en huur-overeenkomst. — Huurprijs is haalbaar. — Een vordering in zake pacht is niet ontvankelijk zonder oproeping in verzoening.**

*Pachtovereenkomst veronderstelt, dat het goed, voorwerp der overeenkomst, natuurlijke vruchten opbrengt en dat het door de pachter gehuurd werd met de bedoeling daarvan de vruchten te trekken; het voorwerp der overeenkomst is in zulk geval een landeigendom. Zijn deze twee criteria niet voorhanden dan staan wij voor een gewone huurovereenkomst.*

*De huurprijs is in principe haalbaar, d.w.z. dat hij ter woonplaats van de huurder (pachter) betaalbaar is.*

*Een vordering in zake pacht is niet ontvankelijk, zo de eiser niet vooraf een schriftelijk of mondeling verzoek tot de rechter gericht heeft, teneinde de verweerder in verzoening te doen oproepen. (art. 59, titel XII, Rv.)*

Van Limbergen t/ Deckers.

Overwegende dat de vordering van aanleggers ertoe strekt hun opzeg van 16 november 1956, betreffende hun huis gelegen Lutlommel te Lommel, geldig en van waarde te horen verklaren; bovendien de huurovereenkomst tussen partijen te verbreken wegens wanbetaling, n.l. 4 maand achterstallige huur of 4000 frank, alsook wegens het feit dat genoemde woning, op 28 maart 1957, als krotwoning werd verklaard door de Burgemeester te Lommel;

Overwegende dat aanleggers beweren dat het, in casu, over een huurovereenkomst gaat en niet over een pacht, daar partijen nooit de bedoeling gehad hebben een pachtovereenkomst af te sluiten;

Dat zulks volgens hem o.a. blijkt uit het feit dat de huur maandelijks werd betaald;

Overwegende anderzijds dat verweerder aanvoert dat het voorwerp der overeenkomst landbouwgrond en een landbouwbedrijf omvat, zodat, in casu, van een pachtovereenkomst dient gesproken;

Dat hij verder opwerpt dat in pachtzaken geen enkele vordering ontvankelijk is, zonder voorafgaandelijke verzoeningsprocedure voor de vrederechter;

Dat verweerder eveneens beweert af te wachten om te zijnen huize zijn achterstallige pacht te betalen, daar aanleggers eertijds de huur ten huize van verweerders kwamen afhalen, maar zulks bij uitzondering deze laatste maanden niet meer hebben gedaan; dat verweerder bovendien aanbod van betaling doet;

Overwegende dat de huurprijs in principe haalbaar, d.w.z. dat hij ter woonplaats van de huurder betaalbaar is; (Guillon Deel I, n<sup>rs</sup> 218 en 219; Rechtb. Gent, 1 december 1888, Pas. 1889, II, 120);

Overwegende dat uit de persoonlijke verschijning van partijen is gebleken dat het verhuurde goed een huis met stal en schuur en ongeveer 1 Ha. 50 a. landbouwgrond omvat;

Dat Wij, eveneens, hebben kunnen uitmaken dat de werkelijke bedoeling waarmee de huurder de overeenkomst aanging bestond in vruchten te winnen;

Overwegende bovendien dat aanleggers zelf in hun opzeg van 16 november 1956, stipuleren dat «de gronden aan deze gebouwen gelegen dienen verlaten na de oogst van 1957...»

Overwegende dat uit al deze feiten voldoende is gebleken dat het goed, voorwerp der overeenkomst, natuurlijke vruchten opbrengt en dat het goed, door de verweerder juist met de bedoeling vruchten te winnen, gehuurd werd;

Dat uit het gelijktijdig bestaan van deze twee criteria mag afgeleid dat het voorwerp der overeenkomst een landeigendom is; dat we in casu dus wel staan voor een pachtovereenkomst (Cfr A.P.R. V<sup>e</sup> Landpacht, n<sup>o</sup> 2), en niet voor een gewone huurovereenkomst, zoals aanleggers verkeerdelijk beweren;

Overwegende verder dat de, — door de verweerder, — opgeworpen beschikkingen van art. 59, titel XVII, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, van gebiedende aard zijn; dat derhalve de vordering in zake, een pacht betreft en dienvolgens niet ontvankelijk is, daar de eisers niet vooraf een schriftelijk of mondeling verzoek tot de rechter hebben gericht, ten einde de huidige verweerder tot verzoening te doen oproepen;

.....

## WERKRECHTERSRAAD VAN BEROEP TE BRUSSEL

14 mei 1957.

Voorzitter : M. Verougstraete.

**Arbeidsovereenkomst. — Onmiddellijk ontslag van arbeider. — De zwaarwichtige feiten, die gronden daartoe zijn, moeten door de toezichthouder op de arbeid met bekwame spoed ter kennis van de werkgever worden gebracht.**

*Zo de wet van 10 maart 1900, gewijzigd bij die van 4 maart 1954, het onmiddellijk ontslag niet meer toelaat wegens feiten, die de werkgever sedert meer dan twee werkdagen bekend zijn, moet ook worden aangenomen, dat de bekendmaking van het ingeroepen feit aan de werkgever door de personen, die toezicht uitoefenen op de werklieden, moet gedaan worden met normale spoed.*

*Weliswaar moet worden rekening gehouden met de regeling van de arbeid, met de normale werkdagen in de onderneming van de werkgever en met de afstand tussen de persoon, die het toezicht uitoefent en de persoon, die bevoegd is over het ontslaan van het personeel een beslissing te nemen, doch niet kan worden aangenomen dat de door de werkgever met het toezicht belaste persoon meer dan de helft van de opzeggingstermijn laat verlopen, alvorens de werkgever in te lichten.*

*Het is aan de werkgever zelf te wijten, zo hij als toezichthouder iemand kiest, die spoedeisende zaken met vertraging uitvoert.*

Les Ateliers T. et M. t/ De S.

Overwegende dat het beroep regelmatig en ontvankelijk is;

Overwegende dat om de redenen van de eerste rechter het vonnis waartegen beroep dient bevestigd;

Overwegende dat appellante in beroep het bewijs aanbiedt van een reeks feiten, en onder meer dat zij slechts op 27 december 1955 op de hoogte werd gesteld door een telefonische mededeling van de Firma Cha-

mebel, van de feiten gepleegd door geïntimeerde op 19 december 1955, op de werkplaats van de « Etablissements horticoles de Wanze » te Hoei, waar geïntimeerde met een ander werkmans een werk uitvoerden onder toezicht van een controleur der Firma Chamebel ;

Overwegende dat appellante weliswaar het toezicht over haar werklieden kan overlaten aan een of ander persoon, zelfs in dienstverband staande met een andere vennootschap, maar dat het dan aan die persoon toebehoort het gezag van de werkgever in normale omstandigheden uit te oefenen ;

Overwegende dat het terzake bewezen is dat geïntimeerde van 19 tot 27 december 1955 het werk heeft voortgezet op de « Etablissements horticoles de Wanze » te Hoei, onder toezicht van dezelfde persoon ;

Overwegende dat de erge feiten, die toelaten het arbeidscontract te verbreken zonder vooropzeg, van zulke aard zijn dat zij alle betrekkingen tussen partijen onmogelijk maken, derwijze dat alle verder uitvoeren van de overeenkomst door de zwaarwichtigheid der feiten onmogelijk is gemaakt, en dat a fortiori het uitvoeren van het contract tijdens de wettelijke opzeggingsperiode op dezelfde onmogelijkheid stuit ;

Overwegende dat indien de controleur van de Firma Chamebel, die toezicht hield op geïntimeerde, van 19 tot 27 december heeft gewacht om de feiten bekend te maken aan appellante, het daardoor reeds bewezen is dat in zijn ogen, het niet onmogelijk was geïntimeerde te ontslaan met de wettelijke vooropzeg van 14 dagen ;

Overwegende dat inderdaad geïntimeerde rustig doorwerkte gedurende acht volle werkdagen, zodat men niet kan aannemen dat het onmogelijk zou geweest zijn, hem weg te zenden met een termijn van 14 dagen ;

Overwegende dat indien de wet van 10 maart 1900 gewijzigd door die van 4 maart 1954 de onmiddellijke wegzending niet meer toelaat voor feiten die de werkgever bekend zijn sedert meer dan 2 werkdagen, men ook moet aannemen dat de bekendmaking van het ingeroepen feit aan de werkgever moet gedaan worden met normale spoed door de personen die het toezicht uitoefenen op de werklieden ;

Dat weliswaar rekening moet gehouden worden met de regeling van de arbeid, met de normale werkdagen in de onderneming van de werkgever, en met de afstand tussen de persoon die het toezicht uitoefent en de persoon die bevoegd is om een beslissing te treffen over het wegzenden van het personeel, maar dat het onmogelijk is aan te nemen dat de persoon, die belast is door de werkgever met het toezicht, meer dan de helft van de opzeggingstermijn laat verlopen alvorens de werkgever in te lichten ;

Dat het aan de werkgever zelf te wijten is indien hij, om het toezicht uit te oefenen, iemand kiest die spoedeisende zaken met zulke vertraging uitvoert, maar dat het blijkt uit deze vertraging zelf dat een onmiddellijke wegzending zich geenszins opdrong ;

Overwegende dat er dus geen aanleiding toe bestaat aan appellante het bewijs toe te staan van de feiten, vermeld in hare besluiten, die van alle toepasselijkheid ontbloot zijn ;

*Om deze redenen :*

Het Arbeidsgerechtshof te Brussel, Kamer voor Werklieden ;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Ontvangt het beroep en erover rechtdoende, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende ;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep ;

Veroordeelt appellante tot de kosten van het beroep.

## BOEKBESPREKING

Philip C. Jessup, *Transnational Law*, Yale University Press, 1956.

Dit boek is een der eigenaardigste werken die door Jessup werden geschreven. Hij verdedigt daarin een geheel nieuwe opvatting betreffende de internationale rechtsverhoudingen. Naar de klassieke theorie moet het volkenrecht scherp onderscheiden worden van het internationaal privaatrecht. Het volkenrecht bepaalt de tussenstaatse verhoudingen terwijl het internationaal privaatrecht bevoegdheidsregelingen en verwijzingsregelen bevat die een bepaalde staat in zijn nationaal recht erkent ten overstaan van vreemde rechtssystemen. Tussen beide bestaat aldus een fundamenteel verschil. Jessup stelt echter voor dat beide rechtssystemen één geheel zouden vormen, dat de benaming zou krijgen van supranationaal recht. Dit recht zou even goed gelden voor tussenstaatse verhoudingen als voor het oplossen van de rechtsvraagstukken betreffende vreemde vennootschappen of andere private personen. De reden waarom Jessup dit voorstaat ligt in wat hij noemt de eenheid van alle menselijke handelingen. Daarbij ziet hij echter over het hoofd dat juridisch de verhoudingen van staten totaal verschillend zijn van deze van een staat tegenover een vreemde rechtspersoon en dit onderscheid kan hij in zijn boek niet op overtuigende wijze wegwerken. Een vraagstuk dat zich onmiddellijk stelt in verband met zijn opvatting betreft de rechtsbronnen van dit zogenaamde supranationaal recht. Naar de huidige bestaande opvatting heeft het internationaal privaatrecht zijn bronnen in de nationale wetgeving van iedere staat en in de nationale rechtspraak. Het volkenrecht steunt op verdragen of op rechtsgewoonten. Beide bronnen zijn geheel verschillend. Indien Jessup een gemeenschappelijk supranationaal rechtstelsel vooropstelt moeten er ook gemeenschappelijke rechtsbronnen zijn en deze zijn in de realiteit niet aan te wijzen. Deze moeilijkheid is aan de auteur niet ontsnapt en hij doet beroep op de algemene rechtsprincipes om als grondslag te kunnen dienen voor de uitbouw van zijn supranationaal recht. Een dergelijke rechtsbron mist formeel de nodige nauwkeurigheid om dienstbaar te kunnen zijn tot het uitbouwen van een rechtssysteem.

*Prof. Dr. E. Van Bogaert.*

## BIBLIOGRAPHIE

### Frankrijk

*Auby J.* — Droit administratif. 2e année. Coll. « Traux pratiques ». — Sirey.

*Bonnefoy G.* — Le Nouveau Régime des faillites. — Sirey.

*Brulliard G. et Laroche D.* — Précis de Droit commercial. (Troisième édit. entièrement refondue). Les Commerçants et leurs obligations. Les Fonds de commerce et la propriété commerciale. Les Sociétés. Les Effets de commerce. Les Banques et les Bourses. Les Contrats commerciaux. Les Faillites et les règlements judiciaires. — Press univ. de France.

*Brun A. et Galland H.* — Droit du travail. Métropole et territoires d'Outre-Mer. Droit commun et régimes spéciaux. — Sirey.

*Casamayor.* — Les Juges. — Edit. du Seuil.

*Cassan L.* — La Procédure d'injonction. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.

- Debled R.* — La Copropriété. — Delmas.  
*Doublet J. et Lavau G.* — Sécurité sociale. — Press. univ. de France.  
*Dwenger M.* — Droit public. — Press. univ. de France.  
*Escande (Chef d'escadron J.)* — Notions de droit pénal et de procédure criminelle. — Charles-Lavauzelle.  
*Hubrecht G.* — Mise à jour 1957 des notions essentielles de droit civil. — Sirey.  
*Imbert J., Sautel G. et Boulet-Sautel M.* — Histoire des institutions et des faits sociaux. T. I: Des origines au Xe siècle. — Press. univ. de France.  
*Jauffret A.* — Manuel de droit commercial. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.  
*Malissen M.* — Investissement et financement: origine et emploi des grandes sociétés. — A. Colin.  
*Mayeur P. et Guillemoteau A.* — Précis de législation scolaire. — Bourrellier.  
*Prax A.* — Le Statut juridique et fiscal du métayage et des contrats comportant une répartition des produits de l'exploitation agricole. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.  
*Rabany Ch.* — Guide général des élections. — Berger-Levrault.  
*Roussier J., Legier H. et Menager L.* — Varia. Etudes de droit romain. — Sirey.

#### Engeland

- Beattie C.* — Elements of Estate Duty. - Butterworth.  
*Bland D.* — Early Records of Furnival's Inn. - King's College, Newcastle upon Tyne.  
*Brown C.* — Boundary Control and Legal Principles. - Wiley, Chap. & H.  
*Buckley D.* — The Companies Acts. - Butterworth.  
*Chessman C.* — The Face of Justice. - Prentice-Hall, Bailey Bros.  
*Cohen of Walmer, Lord.* — One Hundred Years of Limited Liability Companies in England. - Oxf. U.P.  
*Dod's Parliamentary Companion.* - Business Dictionaries.  
*Donaldson A.* — Some Comparative Aspects of Irish Law. - Duke U.P.  
*Eaves J.* — Emergency Powers and the Parliamentary Watchdog: Parliament and the Executive in Great Britain, 1939-51. - Hansard.  
*Evershed, Sir R.* — Aspects of English Equity. - Oxf. U.P.  
*Fletcher A.* — The Provisions of the Rent Act. - Law Soc.  
*Foa E.* — General Law of Landlord and Tenant. - Thames Bank.  
*Ford P. & G.* — A Breviate of Parliamentary Papers, 1900-16. - Blackwell.  
*Furneaux R.* — Famous Criminal Cases. - Wingate.  
*Furneaux R.* — The Medical Murderer. - Elek.  
*Gowan I.* — New Look for Local Government. - Conservative Pol. C.  
*Green L.* — History of Local Government in South Africa. - S.A., Sweet & M.  
*Griffiths O.* — The Law Relating to Bankruptcy, Deeds of Arrangement, Receiverships and Trusteeships. - Textbooks.  
*Hanbury H.* — Modern Equity. - Stevens & Sons.  
*Hornby J.* — An Introduction to Company Law. - Hutchinson.  
*Jackson E.* — The Structure of Local Government in England and Wales. - Longmans.  
*Jennings, Sir I.* — Parliament. - Camb. U.P.  
*Jones O.* — Local Government Reorganisation. - Library Assn.

- Kitchin L.* — Road Transport Law. - Iliffe.  
*Lefebure M.* — Evidence for the Crown. - Harborough Hulton P.  
*Mackenzie W. & J. Grove.* — Central Administration in Britain. - Longmans.  
*Megrah M.* — Bills of Exchange Act, 1882. - Pitman.  
*Padover S.* — The Living U.S. Constitution. - Muller.  
*Rippon G. & A. Telling.* — The Rent Act. - Estates Gazette.  
*Rowan D.* — Famous American Crimes. - Muller.  
*Samuels M.* — The Law of Married Women. - Thames Bank.  
*Schwarzenberger G.* — International Law. - Stevens & Sons.  
*Slater J.* — Commercial Law. - Pitman.  
*Vaines J.* — Personal Property. - Butterworth.  
*Windeyer W.* — Lectures on Legal History. - Sweet & M.  
*Zink H. etc.* — Rural Local Government in Sweden, Italy and India. - Stevens & Sons.

#### Zwitzerland

- Blum R., Pedrazzini M.* — Das schweizerische Patentrecht. — Bern, Stämpfli.  
*Huber M.* — Vermischte Schriften. Zürich, Atlantis Verlag.  
*Jahrbuch des Basler Juristenfakultät.* 34-35, 1955-56. — Basel, Helbing & Lichtenhahn.  
*Peter H.* — Actio und writ. Eine vergleichende Darstellung römischer und englischer Rechtsbehelfe. — Tübingen, Mohr 1957.  
*Steiger F. de* — Formulaire de statuts. Société anonyme, Société à responsabilité limitée, Société coopérative, avec annotations par F. de S'. Adapt. française par R. Couchevin. 2e édit. Publ. par la Fédération suisse des notaires. — Zurich, Ed. polygr. 1957.

#### Duitsland

- Bernhardt W.* — Lehrbuch des deutschen Patentrechts. — München, Beck 1957.  
*Ebisch H.* — Wirtschaftsstrafgesetz 1954. — Frankfurt/M., Verl. Kommentator 1957.  
*Grütznher H.* — Internationaler Rechtshilfeverkehr in Strafsachen. — Hamburg, v. Decker 1957.  
*Hegenbarth K.* — Strafvollstreckungsordnung. — Münster Westf.: Aschendorff 1957.  
*Hoche U.* — Bürgerliches Recht und Verfahrensrecht. — München, Beck 1957.  
*Kelly J.* — Principis iudex. Eine Untersuchung zur Entwicklung u. zu d. Grundlagen d. kaiserl. Gerichtsbarkeit. — Weimar, Böhlau 1957. — Forschungen zum röm. Recht.  
*Lent F.* — Freiwillige Gerichtsbarkeit. — Ein Studienbuch. Nachtr. 1957. — München, Beck 1957.  
*Schlegelberger F.* — Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit. 7., neubearb. Aufl. in 2 Bden. — Köln, Heymann 1957.  
*Schwarz O.* — Strafgesetzbuch (mit Nebengesetzen und Verordnungen). 20. Aufl. Erg. — München, Beck 1957.  
*Scharwz O.* — Strafprozessordnung. — München, Beck 1957.  
*Sichterhmann S.* — Bedeutung und Behandlung der Rechte in Abt. II des Grundbuchs. — Stuttgart: Dt. Sparkassenverl. 1957.

## MEDEDELINGEN

## INHULDIGING VAN HET NIEUW GERECHTSGEBOUW TE KORTRIJK

*Op zaterdag, 4 januari l.l. werd het nieuw Gerechthof te Kortrijk op plechtige wijze ingehuldigd in tegenwoordigheid van de Heer Minister van Justitie en van al de hoge magistraten van het Hof van Beroep te Gent en van de Rechtbank te Kortrijk.*

*Wij delen hieronder de tekst mede van de rede die op de plechtige academische zitting werd uitgesproken door de Heer J. De Necker, voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk.*

\* \* \*

Mijnheer de Voorzitter van de Senaat,  
Excellentie,

Mijnheer de Gouverneur,

Mijnheer de Eerste-Voorzitter,

Mijnheer de Procureur-Generaal,

Mijnheer de vertegenwoordiger van de heer minister van openbare werken,

Geachte Vergadering,

Op 3 juli 1952 werd de eerste steen gelegd van het nieuw gerechtsgebouw, dat het door bommen getroffen en door brand vernield oud paleis van justitie vervangen zou.

Meer dan vijf jaar zijn sedertdien voorbij, en Wij verheugen Ons op heden, dit nieuw gerechtsgebouw te mogen inhuldigen, niettegenstaande tegenslagen van alle aard, die het optrekken ervan hebben gedwarsboomd.

Eerst moet ik in naam van het gerechtelijk korps hulde brengen aan het Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen, dat aan het Gerecht, hier in Ons arrondissement, een gebouw geschonken heeft, waardig van de verheven taak, hoofdzakelijk in een Staat van rechte, van het onpartijdig en objectief toepassen van de wetten.

En, meer bepaaldelijk, bedank ik de heer Bestendig Afgevaardigde, Leopold Gillon, die onverpoosd, bij het Bestuur Onze wensen vertolkt heeft en waarvan de stem, te Brugge, steeds welwillend werd aanhoord.

Ook hoeft hulde gebracht te worden aan de Staat en aan de Regering, die, wanneer noodgedwongen zoveel kredietposten op de begroting moesten ingekrimpt worden, de uitgaven, voorzien voor dit Paleis van Justitie, onaangestast behouden hebben.

Dit nieuw Justitiepaleis getuigt ervan, dat de Stad Kortrijk een nieuwe stap vooruit gezet heeft, op de weg van haar herleven en heropbouw.

Met Doornik, is zekerlijk Kortrijk de door oorlogsverwoestingen zwaarst getroffen Stad geweest in België.

Op 10.000 woningen, werden er 3.000 beschadigd, zijnde 30 %, waarvan 2.000 onbewoonbaar, zijnde 20 %, en 1.250, of 12,50 % totaal vernield.

Op 39.000 inwoners, toenmaals gebleven, werden er ongeveer 900 slachtoffer van luchtaanvallen, dit is 2,30 %, waarvan een aanzienlijk getal verpletterd werden onder de puinen van de gevangenis.

En ik herinner mij nog, het angstvol gehuil in de duisternis, van die opgesloten mensen, die de dood hoorden aankomen, zonder iets te kunnen pogen om aan hun lot te ontsnappen.

Deze verliezen, in woningen en mensenlevens, betekenen, in verhouding met het bevolkingscijfer, meer dan het dubbel der verliezen geleden door de Stad Londen.

Onmiddellijk stelde zich de bevolking aan het werk; de puinen werden opgeruimd en de heropbouw aan-gevat, niet zonder inspanning, niet zonder zware schuldlasten, en niet zonder bittere teleurstelling terzake vergoeding der oorlogsschade.

Hiervan getuigt het feit, dat gedurende een korte naoorlogse periode, Kortrijk, in percent der bevolking, het hoogste cijfer boekte aan zelfmoorden, meest ontmoedigde geteisterden, die opeenvolgende ontgoochelingen niet meer konden overhalen.

Maar dit is het verleden.

Het monument dat Wij heden inhuldigen, getuigt er van dat nu de toekomst tegemoet gezien wordt, niet-tegenstaande de onzekerheden en het gevaar van deze overgangperiode in de Wereldgeschiedenis, die Wij nu beleven.

Gebouwd, volgens de plannen van Provincie-Ingenieur Verbeke, in neo-klassieke stijl, is het optrekken van dit Justitiepaleis, het meest uitgestrekte in Vlaanderen, een groot werk.

Het heeft een oppervlakte van nabij een halve Hectare, zijnde 4.200 m<sup>2</sup>; het gebouwde kubiek vertegenwoordigt 85.000 m<sup>3</sup> de aardewerken betekenen 15.000 m<sup>3</sup>, de metselwerken 10.000 m<sup>3</sup>, de betonwerken 2.550 m<sup>3</sup>, de bevoelingen nemen 5.000 m<sup>2</sup> in beslag, waarvan 2.000 m<sup>2</sup> marmerbevoelingen.

Op kunstgebied, meld ik nog de standbeelden, die de gevel van het gebouw versieren en van de beitel komen van wijlen beeldhouwers Dewispelaere en Courtens, alsook het glasschilderij op het eerste verdiep, te danken aan de heer Crul, uit Brugge, de schilderijen die de muren aan de ingang versieren en uitgevoerd werden door kunstschilder Nottebaert, en het kunstsmeedijzer vervaardigd door de heer Quaggiotto.

Maar waarom nog verder cijfers citeren ?

Veel meer dan aan de omvang van dit werk, moeten wij aan zijn betekenis onze aandacht wijden.

Dit paleis is immers het symbool van de Vrede. die Vrede waarnaar alle mensen snakken, bewust als zij zijn dat de weg van het geweld, de weg van de ondergang zal betekenen.

In het verleden, is Kortrijk, sedert heuglijke tijden, de zetel geweest van rechtscolleges.

In de VIIe eeuw, reeds een « municipium » werd Kortrijk de hoofdplaats van de « pagus Cortracensis » en daarna van een kasseley, die in haar grenzen niet minder dan 71 steden en dorpen telde.

De rechtsbedeling geschiedde door de schepenbank, de vierschaere, dewelke dagelijks zetelde op het stadhuis, na het bijwonen van de mis in de kapel. Buiten het rechtspreken, op burgerlijk en strafgebied, traden de schepenen nog op bij het verlijden van akten en contracten.

Het oud regime was gekenschetst door de verbroekeling van de rechtsmachten. Vele inrichtingen hadden een privilege van rechtsmacht.

Ook in Kortrijk, vond men nog de schepenen der kasselry die zetelden in het Kasselrijhuis, op de Grote Markt, de schepenen van verscheidene heerlijkheden, die rechtsmacht bezaten op het grondgebied van de stad, buiten de grenzen van de plaatselijke bevoegdheid van het schependom, zoals de Abdij van Groeninghe; de Proost van St-Amand-les-Eaux, de vierschaar ten Acker en ontelbare andere, die zetelden op allerlei

plaatsen en waarvan de bevoegdheid, niet streng omschreven, aanleiding gaf tot menigvuldige betwistingen.

Een eigenaardig iets, is, dat, na de éénmaking van het stelsel der rechtsmachten, nu, onder het scherm van specialisatie, een neiging waargenomen wordt tot het instellen en vermenigvuldigen van uitzonderlijke rechtsmachten, en tot uiteenrukken van Onze rechterlijke inrichting, in strijd met de wil van de Grondwetgever, verbroekeling waarvan professor Lepointe zegde in zijn « Histoire du Droit public », dat het is « un signe de civilisation décadente qu'on retrouve à d'autres époques ».

De beroepen van de beslissingen van deze menigvuldige rechtsmachten werden ook gebracht vóór verscheidene raden, waarvan hoofdzakelijk eerst de Raad van Vlaanderen en het Parlement van Parijs, en later, de Hoge Raad, te Mechelen.

Geheel deze ingewikkelde, overtollige en uiteenlopende rechterlijke organisatie stortte ineen na de aanhechting van ons Land bij Frankrijk, tijdens de Franse omwenteling.

De nieuwe inrichting, volgens Frans model, werd in ons land ingevoerd, en te Kortrijk zetelden de Vrederechten en een rechtbank van eerste aanleg, eerst beperkt tot een correctionele rechtbank, waarbij later, na België's onafhankelijkheid, een rechtbank van Koophandel en een Werkrechtersraad zich kwamen voegen.

Deze rechtsmachten bestaan nu nog, terwijl de bevolking van het arrondissement gestegen is, van 210.000 inwoners in 1832 tot ongeveer 410.000 inwoners in 1956, met een bevolkingsdichtheid van bij de 600 inwoners per vierkante kilometer, zijnde één der hoogste in België.

In de raadzaal van het Stadhuis te Kortrijk, wordt men getroffen door de sierlijke schoorsteen, waar meer bijzonder opvallend zijn de drie beelden staande op een uitspringend voetstuk en die Keizer Karel voorstellen tussen het recht en de vrede.

En in werkelijkheid is het zo, het recht spruit rechtstreeks uit de drang naar vrede en veiligheid en is het doeltreffend middel om deze te bereiken.

In de primitieve gemeenschap was het gezag beperkt tot dit uitgeoefend door de « pater familias », het hoofd van de familie op de leden van de familiale gemeenschap, kinderen, kleinkinderen, dienaren en slaven, en dit gezag werd uitgeoefend volgens regelen en normen, eerst, door het hoofd van de familie zelf, naar eigen goeddunken bepaald, later, door de gewoonte en de raad der ouderen omschreven;

De verhoudingen tussen verschillende families werden geregeld door het geweld.

Maar weldra zochten de zwakste dezer families toenadering tussen elkander om weerstand te bieden aan de drukking van machtige families en derwijze te ontsnappen aan de vernieling. De stam was geboren.

Maar terzelvertijde werd de noodzaak gewaar geworden, wilde men niet dat de stam zou vergaan door inwendige verdeling, een leider aan het hoofd van de stam te plaatsen, en enige zeer eenvoudige regelen te formuleren voor het beslechten van de geschillen gerezen in de schoot van de stam.

De wedervergelding alsook betaling van losgeld en weergeld zijn inrichtingen van een zeer oud recht.

Onder dezelfde vrees van vernieling of van slavernij, namen stammen contact met elkander, om machtiger te worden en het machtsgevoel dreef zekere van die verenigde stammen tot de aanval, in de hoop te plunderen. Samen kwamen tot stand, én de Staat, én de oorlog.

Deze laatste moest een overwegend element zijn van éénmaking en samensmelting.

Men ziet onmiddellijk hoe de begrippen van Volk, Natie en Staat, verschillend zijn.

Naar mate het gezag van de Staat steeg en aangroeide, hoe meer uitgebreid het domein van het recht werd, dit is, het domein van de normen door de Staat gesteld aan 's mensen bedrijvigheid, in het raam van een zelfde gemeenschap.

De Staat kon, op gevaar van wanorde en anarchie, niet dulden dat geschillen tussen zijn leden en onderdanen door het geweld zouden beslist worden. En de inmenging van de Staat, en tevens het domein van het recht, groeide steeds aan, naarmate de invloed van enkelingen en van de innerlijke groeperingen zwakker werd en groter de invloed van de georganiseerde Staat.

En men mag zeggen dat innerlijke vrede en veiligheid heden ten dage bekomen worden in al de beschaafde Staten, waar de burgers beheerst worden door juridische normen en niet blootgesteld blijven aan de willekeur van het geweld.

Indien in Ons land, de Staat gevestigd is op het recht en de inwendige verhoudingen tussen inwoners en tussen rechtsonderhorigen en Staat, door rechtsnormen geregeld zijn, moeten echter zware afwijkingen waargenomen worden, die van aard zijn het bekomen juridisch evenwicht in gevaar te brengen.

Dit is te wijten, eerst aan het feit dat de inbreuken op de Grondwet niet gesanctionneerd zijn, zodat de Belgische Wetgever zich om de grondwettelijkheid maar weinig meer bekommert.

Daarenboven wordt dit euvel nog vermeerderd door de steeds aangroeiende drukking van onverantwoordelijke en ongeorganiseerde krachten, uitgeoefend op de Wettelijke Staatslichamen, ter bevordering van private- of klassebelangen, buiten en boven het algemeen belang.

De Heer Advocaat-Generaal Ganshof Vandermeersch, heeft deze toestand met klem aangeklaagd in een recent verschenen studie, alsook het groot gevaar dat daarin schuilt.

Want diktatuur is niet noodzakelijk het feit van één enkele man, maar diktatuur kan ook uitgeoefend worden door de massa, en de diktatuur van het getal is niet minder hatelijk.

De wet der meerderheid, zoals de heer Vermeylen dit onlangs zeer wel liet opmerken, is in een democratie slechts een technisch regeringsmiddel; het laat niet toe de onvervreembare rechten der minderheid, die hun grond vinden in 's mensen waardigheid, te verkrachten of te minachten.

Indien bij de beschaafde volkeren, vrede en veiligheid bekomen worden door toepassing van rechtsnormen, welke zelf moeten rekening houden met de vereisten van de menselijke waardigheid, wat gezegd van de verhoudingen tussen de Staten zelf?

Daar ook zijn doorheen de eeuwen, pogingen gedaan geweest tot het opleggen van juridische normen.

De volkeren immers zuchten en zoeken naar een oppergezag dat hen de vreedzame ontwikkeling en vooruitgang verzekeren zou, en meermaals hebben zij kunnen denken dat het doel bereikt was.

Het is de « pax Romana » geweest van het rooms keizerrijk, heersende vanaf keizer Augustus, gedurende ongeveer 350 jaar, van Indië tot in Spanje; het is het keizerrijk geweest van Karel de Groote, dat zich uitstreckte van de Eber tot de Elbestroom, van Friesland tot Calaber, van de Atlantische Oceaan tot aan de Donau, en onder één gezag en hetzelfde bestuur, vele verscheidene volkeren heeft verenigd, in vrede,



welvaart en voorspoed, die lang de gedachtenis en het leedwezen van dit zo kort tijdperk hebben bewaard. Het was in het Verre Oosten, het Rijk van Koubilai-Khan en de regering van Gengis-Khan, dewelke gesticht in het bloed en met geweld, vanaf de Chinese zee tot aan de Middellandse oevers, de vrede tussen zoveel rassen en volkeren hebben opgedrongen.

En hoeveel mislukte pogingen om tussen de volkeren een rechtsstaat op te leggen en oplossingen van geweld te vervangen door juridische normen, bij het beslechten van de geschillen tussen de Staten.

Steeds werden deze pogingen tegengekant en verijdeld door de zelfzucht en het egoïsme van de volkeren, die hun uiting vinden in het beginsel van de «noodstaat», het berucht «état de nécessité», dat alle zedelijke en juridische normen uitschakelt, en vrede en veiligheid, gesteund op het recht, onmogelijk maakt.

Vanaf de Romeinen, wier leus «Salus patriae suprema lex» was, tot aan Paget, Engels rechtsgeleerde die zegde voor de Hoge Rechtbank te Nürnberg: «Wij, Engelsen, als Natie, gunnen aan onze Staatsmannen het recht, en leggen hen zelfs de plicht op, de internationale Wet te verkrachten, telkenmale het gaat om de veiligheid van ons Land», — doorheen Napoleon en Bethman-Holweg, heeft dit principieel alle mogelijkheid uitgeschakeld om een rechtssysteem in de plaats te stellen van de oorlog, als beslechtingsmiddel der geschillen onder de Staten.

Van het «grand projet» van Hendrik IV, de droom van Keizer Karel V, tot aan de Volkenbond, welke lange reeks pogingen tot schipbreuk gedoemd!

Onder de prikkel van dezelfde vrees, die de drijfveer geweest is, waardoor de Staten zijn ontstaan, en de Wet en het Recht binnen de Nationale gemeenschappen opgelegd werden als enige richtlijn, zijn de Staten nu gedwongen, op straf van algemene vernieling, het geweld te verbannen in hunne onderlinge betrekkingen en door rechtsnormen te vervangen.

Eenieder van Ons, herinnert zich nog de rede van de heer Spaak, in 1951, waarin de angstvolle wanhoop van de volkeren weergegeven werd, en die sloot met deze enkele woorden: «Nous avons peur!»

Wij beleven nu één dezer historische momenten, welke een volledige wenking geven aan de evolutie van het mensdom, één dezer momenten die kunnen vergeleken worden met dit van de ontdekking van het vuur.

Inderdaad, is de wetenschap op verbazende wijze vooruitgegaan. Door de ontleding van het atoom, zijn wij tot de kiem zelf der stof of materie geraakt, en de intuïtieve begrippen van Aristoteles, betreffende eenheid en onvernietbaarheid der materie, werden nu door de geleerden experimenteel in het licht gesteld en bevestigd. De equatie, massa en kracht, werd opgehelderd door de desintegratie op splitsing van het atoom, dewelke aan de mensheid een onuitputbare bron van kracht en energie kan verschaffen.

Energie tot vernieling of tot voorspoed en welvaart. Want de evolutie der zeden, der gedachten en der juridische begrippen, is ver achteraf gebleven.

Wij bezitten het juridisch aangepast kader niet, het behoorlijk raam, de noodzakelijke rechterlijke inrichting niet, waarin deze wetenschappelijke kennis zich zonder gevaar en ten goede van geheel het Mensdom zou kunnen ontplooiën.

En de bioloog Jean Rostaud, in een recente voordracht vóór de Amitiés Françaises, betreffende «L'homme de l'an 2.000», zegde dan ook: «une immense vigilance sera nécessaire dans l'exploitation

» du redoutable inconnu des sciences. Non seulement, » il y a la guerre atomique, mais déjà la seule paix » atomique est meurtrière, voir génocide. Il sera d'un » devoir rigoureux de soumettre à des normes précises » l'exploitation de toutes les dévouées. Ce sera » l'œuvre des juristes et des moralistes.»

«Si nous regardons bien», zegde de beroemde kanselredenaar van «Notre Dame» te Parijs, pater Panici, «nous voyons les Etats jouir de périodes relativement tranquilles... puis, nous les voyons entrer, » et souvent plusieurs ensemble, dans des perturbations ou des guerres, qui sont principalement des » conflits d'idées. Ces périodes se succèdent avec une » curieuse régularité. D'où vient cette alternance ?

» Elle vient du désaccord qui se produit par intervalles, à l'intérieur des états ou d'un état à un autre, » entre les rapports réels des forces qui s'y opposent » et leurs rapports juridiques».

Wanneer het juridisch raam waarin mensen, zowel als staten, hun bedrijvigheid uitoefenen, niet meer aangepast is aan deze bedrijvigheid, ontstaat er onevenwichtigheid.

Dit is heden het geval. De ontzettelijke vernielingsmacht waarover twee grote mogendheden beschikken, wordt niet gehouden in een behoorlijk aangepast juridisch kader, waarin het zich op vreedzame wijze zou kunnen ontplooiën.

Recht en Vrede, recht en veiligheid, zijn onafscheidbaar verbonden.

«Sans justice — schreef dagbladcorrespondent Marc Marceau, in een studie betiteld «La Grèce en proie au doute», met betrekking tot het vraagstuk van Cypria — «l'ordre est impossible et sans ordre » il n'y a pas de paix possible, ni au sein des nations, » ni entre nations».

Het is dus met reden dat de Provincie dit prachtig gebouw heeft opgetrokken, als hulde aan het recht, om aan allen te laten gevoelen, hoe diep en innig het recht verband houdt met eenieders welvaart en veiligheid, opdat het rechtsconcept bij alle rechtsonderhorigen in ere blijve.

Want «à quoi sert» — zegde dr Hermann Weinkampf, voorzitter van het opperste federaal Hof van Duitsland — «une réaction de juristes contre la violence et la violation du droit, si elle ne trouve pas » de résonance profonde dans le peuple, si le droit » ne jouit plus dans la conscience collective de cette » considération inconditionnée, qui fit dire jadis aux » vieux philosophes de la Grèce, que le peuple doit » savoir se battre pour la sauvegarde de son «nomos» » pour son ordre juridique, comme il le ferait pour les » murs de sa ville».

En inderdaad, moest ooit het misprijzen en de minachting van het recht, en de verheerlijking van loutere macht en geweld in de geest van het Volk inwortelen, dan zou dit prachtig gebouw, ver van een symbool van het recht te blijven, maar het praalgraf meer zijn van een grootse gedachte en van een verijdelde hoop; een tempel zonder goden.

Integendeel, indien de gemeenschappelijke wil van alle volkeren, de leiders ertoe brengt, dat de normen van het recht op allen, zonder uitzondering, enkelingen en Staten, worden toegepast, dan zal het doel, waartoe het mensdom sedert honderdtallen jaren al struikelend zich beweegt, «de veiligheid door het recht» bereikt worden, en eindelijk verwezenlijkt zijn, de belofte, door de Engelen in de heldere Kerstnacht aangekondigd «en op aarde, Vrede aan de Mensen van goede wil»!

## TAALKUNDIGE KRONIEK

### TAALFOUTEN

*De taal is alzo een onwaardeerbare gave, een middel tot voortdurende verheffing d.i. beschaving van de mens, van de mensheid.*

M. J. Koenen (1)

#### Veropenbaren

Het werkwoord « veropenbaren » komt nog te veelvuldig voor in geschreven mededelingen :

De aanrijding veropenbaart een gedraging van de betichte.

We kunnen niets veropenbaren aan iemand, doch we zijn in staat iets aan iemand te *openbaren*. Het voorvoegsel ver- laten we altijd weg.

De aanrijding *openbaart* een gedraging van de *beschuldigde*.

We geven echter de voorkeur aan : De aanrijding doet een gedraging van de beschuldigde uitkomen. De aanrijding stelt een gedraging in het licht of in het daglicht van de beschuldigde.

Ze openbaarde zich als een groot zangeres (lees :) *Ze deed zich kennen als een groot zangeres* (2).

#### Veropenbaring

Het naamwoord « veropenbaring » is eveneens foutief. De veropenbaring van Streuvels' beschrijvende poëzie bracht in menige kring veel geestdrift teweeg. (Lees :) *de ontluijing, de uiting van...*

« Openbaring » past meer in deze voorbeelden : de goddelijke openbaring, de christelijke openbaring, de openbaring van Johannes, enz.

#### Een openbare vijand

Laten we nooit spreken over een « openbare vijand... ». In het Nederlands bezigen we daarvoor : *een openlijke vijand*.

#### Die voorzetsels...

In die herinneringen maakte hij gewag over Rogier's en Woeste's klassieke welsprekendheid.

De spreker gewaagde enkele woorden over een nieuwe, Amerikaanse gerechtelijke theorie.

Bij gewag en gewagen behoort altijd het voorzetsel VAN.

...maakte hij gewag van...

...gewaagde enkele woorden van...

Albert Blontrock.

(1) M. J. Koenen, *Woordverklaring...* — Tiel, 1908, 4<sup>e</sup>, 288 blz. — Blz. 9.

(2) Drs. P. van Gertel *ABN-Gids* — Antwerpen, 1949, 4<sup>e</sup>, 214 blz. — Blz. 193.

## TIJDSCHRIFTEN

**Tijdschrift voor Gemeenterecht** : 12e afl. - december 1957 :

Secretaris (Gemeente). — Benoeming. — Personeel (Gemeente). — Raad (Gemeente). — Straatbenamingen. — Toelagen (Gemeente). — Tuchtstraffen.

**Nederlands Juristenblad** : afl. 1 - 4 januari 1958 :

Prof. Mr J. C. van Oven, Wat zal het nieuwe wetboek brengen in de plaats van artikel 635 B.W. ? — Mr A. J. M. van Heyst. — Prof. Mr G. E. Lange-meijer, Jhr Mr Dr Th. W. C. Calkoen. — Mr A. A. L. F. van Dullemen, Psychiatrisch-Juridisch Gezelschap. — Mr H. P. Schaap, Wie is nu in feite de Griffier ?

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie** : nr 4519, 4 januari 1958 :

L. F. Veugelers, De fictie van artikel 133 Successiewet 1956 (I). — Mr K. N. Korteweg, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht (I).

**Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis** : afl. IV - 1957 :

J. W. Bosch, Nederlandse vertalingen van Franse wetten en werken van Franse juristen in de jaren 1810-1813, Enkele inleidende aantekeningen. — R. Yaron, Two Notes on Intestate Succession.

**Rechtsgelerd Magazijn Themis** : afl. 6 - 1957 :

E. D. Hirsch Ballin, Zekere, zogenaamd aan het auteursrecht grenzende rechten. — Prof. Mr H. Schuttevâer, Het reële element in de verbruiklening en de schenking van hand tot hand.

**Journal des Tribunaux** : n° 4176 - 5 janvier 1958 :

Jacques Frédéricq, Le droit, de réponse en matière scientifique, artistique et littéraire. — Jurisprudence.

**Recueil de Jurisprudence du droit administratif et du conseil d'état** : n° 4 - 1957 :

H. Matton, De l'application aux dépenses provinciales du visa avec réserve imposé à la Cour des Comptes par délibération du Conseil des Ministres en ce qui concerne les dépenses de l'Etat. — Jurisprudence du conseil d'Etat.

**Répertoire Fiscal** : n° 8-9-10 - 1957 :

R. Van Rollegem, L'incidence des conventions internationales conclues par la Belgique sur le régime de la taxe mobilière.

**Juris Classeur Périodique** : n° 52 - 25 décembre 1952 :

Jurisprudence.

**Zeitschrift für die Gesamte Staatswissenschaft** : 4.

Heft - 1957 :

Herbert von Beckerath, Arthur Spiethoff. — James E. Meade, Die Zahlungsbilanzprobleme einer Europäischen Freihandelszone. — Herbert Giersch, Einige Probleme der Kleineuropäischen Zollunion. — Wilhelm Krelle, Unsicherheit und Risiko in der Preisbildung. — Konrad Littmann, Bestimmungsgründe der Einkommensverteilung in der Modernen Wirtschaft ? — Edwin von Böventer, Die Kurzfristigen Bestimmungsgründe des Warenhandels der Vereinigten Staaten. Die Ausfuhren. — Werner Frauendienst, Demokratisierung des Deutschen Konstitutionalismus in der Zeit Wilhelms II.